

ἴδια αἰσθάνομαι ἀηδία μπρὸς σέ μιὰ μηχανή. Δὲν ξέρω πῶς μοῦ φαίνεται· μὰ ὄχι ποτὲ σὰν πλεούμενο, εὐχή τοῦ Θεοῦ καὶ καμάρι τῆς θάλασσας. Τοῦ Σατανᾶ χειροτέχνημα φαντάζει ἀκόμα στὰ μάτια μου.

ΚΑΒΟΜΑΛΙΑΣ*

Τὶ Βοριᾶς καὶ Θρακιᾶς μοῦ λέτε μένα!... τί Βοριᾶς καὶ Θρακιᾶς!... εἶπε ὁ Χούρχουλας κινώντας σοβαρὰ τὸ κεφάλι. Ἔκου πού σᾶς λέω. Τὶς φουρτοῦνες τοῦ Καβομαλιᾶ δὲν τὶς κάνουν ἀνέμοι.

— Ἄμ' ποιοὶ τὶς κάνουν;

— Ποιοὶ τὶς κάνουν; Ἐγὼ νὰ σᾶς πῶ. Ὅχι, σοῦ λείει, εἶναι χοντρὸς κάβος καὶ χύνει τὸ θουγὸ ἀέρα καὶ ἔρχεται ὁ Θρακιᾶς ἀπὸ πάνω καὶ βγάζουν ἀψάδα οἱ Βελανιδιώτισσες. Κολοκύθια! Μωρὲ τὶς φουρτοῦνες τοῦ Καβομαλιᾶ δὲν τὶς κάνουν ἀνέμοι...

— Μὰ ποιοὶ τὶς κάνουν, διάολε; πές μας το λοιπόν! φώναξε ἀνυπόμονα ὁ Ἀλέξης ὁ Σκιαθίτης, πάντα ἀράθυμος.

— Τὶς φουρτοῦνες τοῦ Καβομαλιᾶ; Ἐγὼ νὰ σᾶς πῶ· ἐγὼ τὸ ξέρω... Τὶς φουρτοῦνες τοῦ Καβομαλιᾶ δὲν τὶς κάνουν ἀνέμοι· ἐγὼ νὰ σᾶς πῶ...

— Ὅχι· νὰ μὴ μᾶς πῆς! τὸν ἔκοψε ξαφνικὰ ὁ Κώστας ὁ θερμαστής. Διάολε! κοντεύεις νὰ μᾶς βγάλῃς τὴν ψυχὴ μὲ τὸν Καβομαλιᾶ σου! Γιὰ κάβο τάχα θὰ τὸν περάσης

* «Τὰ ἑπτὰ φουστάτα», ἐφ. Ἐστία, 1893, Β', 49, 353α-355α.

κι αυτόν, πού τόν κατάντησαν πουτάνα οί ψαρόδαρκες... Δέ θέλουμε νά μάς πῆς τίποτα!

Καί γύρισε ἄλλοῦ τὸ πρόσωπο, δυσαρεστημένος τάχα, κι ἄρχισε νά ψιθυρίζει κάτι στ' αὐτὶ τοῦ συντρόφου του μὲ ἀγανάχτηση, σὰ νὰ τοῦ ἔλεγε: «δὲν ὑποφέρεται, βρὲ ἀδερφέ! δὲν ὑποφέρεται!...» Ὁ Χούρχουλας πῆρε τὸ πρᾶμα στὰ σοβαρά, κοίταξε τοὺς ἄλλους, ἠθέλησε νά χαμογελάσει, καὶ μὴ βρίσκοντας θαρρετὴ ἀπάντηση, ἀναφοκοκίγισε σὰν παπαρούνα.

— Γιατί, ρε παιδί; τόλμησε μόλις νά ρωτήση τὸ θερμαστή.

Ὁ Γιαννιὸς ὁ Χούρχουλας εἶχε τὴ μανία νά διηγῆται. Μόλις παρουσιαζόταν ἢ παραμικρὴ εὐκαιρία νά καθήση τὸ πλήρωμα, ἔτοιμος ν' ἀρχίσῃ τὴ διήγησή. Ποιὰ διήγησή; Ὅποιαδήποτε. Δὲν τὸν ἔμελε οὔτε γιὰ τὴν ὑπόθεση, οὔτε γιὰ τὸ μᾶκρος τῆς. Οὔτε ἂν ἦταν ἀστεία, οὔτε ἂν ἦταν τραγική. Οὔτε ἂν ἔβγαينه ἀπὸ τὰ ξάστερα νερά τῆς ἀλήθειας ἢ ἀπὸ τὴν ἐλεφαντένια πύλη τῶν ὄνειρων καὶ τὸ χρυσόθρονο αἴσθημα. Οὔτε κι ἂν ἦταν τῆς ὥρας φρόντιζε. Εἶχε πεποίθηση στὸν ἑαυτὸ του κι εἶχε τὴ δύναμη νά θαμπακοστρώνῃ τὸ δρόμο καὶ νά σέρνῃ σιγὰ κι ἀνάλαφρα τὰ πιὸ περασμένα στὰ τωρινά, ἢ καὶ νά μεταφέρῃ τοὺς ἀκροατὲς του στὶς μουχλιασμένες θήκες τῶν περασμένων. Κι εἶχε τὴν τέχνη ἀπάνω στὴν ἀλήθεια ν' ἀπλώνῃ τὴν μεταξωτὴ σκέπη τοῦ ὄνειρου καὶ κάτω ἀπὸ τ' ὄνειρο νά θεμελιώνῃ τὴν ὕλη τὴν ἀληθινή, τεχνίτης θαυμαστός, ὅπως ὁ μέγας ἥλιος, πού σύγκαира ἰδανικεύει τὸ πέτρινο βουνὸ καὶ τὸ ἀνεμόπλεχτο σύγγεφρο. Κι ἔβρισκε πάντα τὸν τρόπο, κατὰ τὴν περίσταση, νά μακραίνῃ ἢ νά πλαταίνῃ τὴν ὑπόθεσή του, χωρὶς ποτὲ νά τὴν ἀφήνῃ τέρρας τῶν ἄλλων καὶ σίχαμα. Ὅλα τὰ ἤθελε ἰσόμετρα, ξά-

στερα καὶ ἁρμονικά. Κι ἤθελε μόνο νά τὸν ἀκούῃ τὸ πλήρωμα.

Οἱ ναῦτες τὸν ἤξεραν καὶ διασκέδαζαν μὲ τὶς ἀδυναμίες του. Πότε τὸν ἔδιωχναν τάχα ἀπὸ κοντά τους, πότε στὴν ὥρα πού διηγόταν ἄρχιζαν ὄλοι ὁμόφωνα τὸν βήχα· πότε ἔπιαναν φιλοεικία καὶ τὸν ἐσύγγιζαν καὶ κάποτε ἔφευγαν ἕνας-ἕνας καὶ τὸν ἄφηναν ὀλομόναχο νά λέη καὶ νά ἀκούῃ. Ὁ Γιαννιὸς φουρκιζόταν κι ἔβανε ὄρκο στῆς μάννας του τὰ κόκκαλα, στὴ θάλασσα πού ἄρμενίζει, νά μὴ διηγῆθῃ πλιά τίποτα. Ὅχι μόνο νά μὴ τοὺς διηγῆθῃ, ἀλλ' οὔτε καὶ νά τοὺς μιλήσῃ· οὔτε νά τοὺς κάμῃ συντροφιά ποτέ! Κι ἦταν βέβαιος, πῶς, ἅμα χάσουν τὴ συντροφιά του, τὰ διηγῆματά του μάλιστα ἅμα στερηθοῦν, πάει, θὰ σκάσουν ἀπὸ τὸ κακό τους. Δὲν ἦταν καταλαχάρης ἀνθρωπος ὁ Γιαννιὸς οὔτε ἔλεγε λόγια τοῦ ἀνέμου!...

Μπορεῖ αὐτὴ του ἢ πεποίθησή νά μὴν ἦταν καὶ καθόλου ἄδικη. Γιατί τὸ πλήρωμα, μόλις τὸν ἔφερνε σὲ κείνη τὴ θέση, ἔπεφτε πάλι καὶ τὸν προσκαλοῦσε κοντά του καὶ τὸν παρακαλοῦσε νά ξαναρχίσῃ, δίνοντάς του ὑπόσχεση πῶς θὰ τὸν ἀκούσῃ μὲ προσοχή.

Κι ὁ Γιαννιὸς ἀσυνέριστος, ἔξεχανε τοὺς ὄρκους καὶ ἄρχιζε τὴ διήγησή δίχως χρονοτριβή. Συνήθιζε ὁμῶς πρῶτα μὲ λόγια μισοκομμένα νά συσταίνῃ στοὺς ἀκροατὲς του ἐκεῖνο πού θὰ διηγῆθῃ. Τώρα, μὲ τὶς πρῶτες φωνές τοῦ θερμαστή καὶ τὸν κρύο τρόπο τῶν ἄλλων, ὁ Γιαννιὸς ἔχασε τὸ θάρρος του. Οἱ συμφωνίες ἄργησαν νά ἔρθουν κι αὐτὸ τὸν ἀπέλιζε. Μὰ ξαφνικά πλησίασε ὁ Μπαρμπαγιώργης ὁ ναύκληρος, εἶδε τὴν ψεύτικη κατσούφια πού ἔδειχναν οἱ ναῦτες, τὴ στεναχώρια τοῦ Γιαννιοῦ καὶ μάντεψε ὄλα.

— Σῶπα, ρε σύ· εἶπε στὸν Κώστα μὲ αὐστηρὴ φωνή. Ἄ-

σε τὸ Γιαννιὸ νὰ μᾶς πῆ τίποτα.

— Ναι, ἔλα, Γιαννιέ, πές μας! εἶπαν παρακαλεστικά κι οἱ ἄλλοι ναῦτες.

— Ἐγὼ νὰ σᾶς πῶ, ναί! ἄρχισε ἀμέσως ἐκεῖνος ξαναβρίσκοντας τὴν εὐθυμία του· κι ἂν δὲν σᾶς λέω ἀλήθεια, νὰ τὸν ἔχω ἀντίδικο. Τίς φουρτούνες τοῦ Καβομαλιᾶ δὲν τίς κάνουν ἀνέμοι· τίς κάνουν τὰ στοιχειά.

— Τὰ στοιχειά! μωρὲ λόγο πού μᾶς εἶπες! φώναξε ἀναμπαιχτικά ὁ θερμαστής. Κι οἱ ἀνέμοι τάχα δὲν εἶναι στοιχειά; Ὁ Βοριάς δὲν εἶναι στοιχειὸ πού καταλεῖ πέντε στὸ φαγὶ καὶ δέκα στὴν καθησιά του, καὶ ἂν δὲ γεράση δὲν ταξιδεύεται! Ἡ Νοτιά δὲν εἶναι σὺν πουτάνα, πού ὅσο γεράζει τόσο καὶ ξετσιπώνεται! Ὁ Σορόκος, ὁ Γαρμπῆς, ὁ Γρέγος, ὁ Πουνέντες τί ἄλλο εἶναι παρὰ στοιχειά, πού ἀναταράζουν τὴ θάλασσα καὶ καταντοῦν σανίδια τὰ καμαρωτὰ πλεούμενα; Μωρὲ, λόγο πού μᾶς τὸν εἶπε κι ὁ Γιαννιός!

Ἐκεῖνος γύρισε καὶ τὸν εἶδε μὲ θλέμμα παθιασμένο κι ἀδύνατο.

— Μὰ τί πειραχτήριο εἶσαι σύ, δὲ μοῦ λές; τοῦ εἶπε μὲ παράπονο. Ποιὸς διάλογος σ' ἔφερε ἐδῶ μέσα γιὰ τίς ἀμαρτίες μου; Ἄσε ν' ἀκούσης πρῶτα, μωρὲ παλιόγυφτα! Τὰ στοιχειά τοῦ Καβομαλιᾶ εἶναι ξωτικά. Ὅποιον ρωτήσης στὰ Βάτικα, τὴν ἴδια ἱστορία θὰ σοῦ εἰπῇ. Εἶναι χρόνια τώρα πάππου πρὸς πάππου! Εἶδες, ὅταν φτάνουμε ἀνάμεσα Τσιρίγου κι Ἀλαφονησιοῦ, πού φαίνονται κρεμασμένα στὸ βουνὸ τέσσερα-πέντε χωριά; Εἶναι τὰ χωριά τῶν Βατίκων. Κι ἀπὸ αὐτὰ τὸ Φαρακλὸ εἶναι μεγαλύτερο. Ἐκεῖνα τὰ χρόνια ὁ πλουσιώτερος καὶ δυνατώτερος Μπέης τῶν Βατίκων ἦταν ὁ Μπέης τοῦ Φαρακλοῦ. Ὁ κάμπος κάτω ὡς τὴν Πεζούλα —τὴ Νεάπολη νὰ εἰποῦμε— ἦταν

δικός του. Τὸ Καστράκι στὸ ρίζωμα ἐκεῖνος τ' ὠριζε. Ἀκόμη καὶ τὰ εἰκοσιτέσσερα μοναστήρια τοῦ Καβομαλιᾶ πλήρωαν φόρο σὲ κείνον. Οἱ πύργοι του ἀκόμη σώζονται σπαρμένοι ἐδῶ καὶ κεῖ σ' ἔλα τὰ κορφοβούγια ἀπὸ τὸν Ἀρχάγγελο ὡς τὴ Μονοβάσια. Μὰ καμμιά φορὰ τὰ πλούτη καὶ ἡ δύναμη δὲ φέρνουν τὴ χαρὰ καὶ τὴν ἀνάπαψη.

Ὁ Μπέης κι ἡ Μπέισσα εἶχαν ὀχιὰ τὴ λύπη πού δὲν ἀποχτοῦσαν ἓνα παιδί. Ὅσο μετροῦσε τὸ θιὸς του κείνος καὶ τὸ ἔδλεπε ἀμέτρητο, τόσο θλιβόταγε πού δὲν ἤξερε τὸν κληρονόμο του. Ὅσο ἔδλεπε κείνη τὰ ρούχα της, σαμούρια καὶ λαχούρια, τὰ ὀλόχρυσα στολίδια της, τόσο στέναζε πού δὲν εἶχε μιὰ κόρη νὰ τὰ χαρῆ καὶ νὰ τὰ ξανανώση. Κι ὅταν θράδου ἔσμιγαν οἱ δυὸ τους στὴν κρεβάτα, πόσοι πόθοι καὶ τί καημοὶ σεμνοφτέρωτοι γοργοπετοῦσαν στὸ πικραμένο τὸ ἀντρόγυνο!

Τέλος, θὲς ἀπὸ τὸ Θεό, θὲς ἀπὸ τὰ μαγικά τῆς Μπέισσας, ἀπόχτησαν ἓνα παιδί! — μιὰ μπεοπούλα παρόμοια τῆς Ἡλιογέννητης. Οἱ γονεῖς της δὲν εἶχαν πλιὰ πού νὰ κρύψουν τὴ χαρὰ τους, πῶς νὰ προφυλάξουν ἀπὸ κάθε κακὸ τὴν ἀκριβή τους. Δὲν πρόφτασε νὰ γίνῃ δέκα χρονῶν κι ἄρχισαν τὰ προξενιά. Ἀπὸ τὸ Μωριά, ἀπὸ τὴ Ρούμελη, τὴν Ἐγριπο καὶ τὴν Ἀθήνα οἱ πλουσιώτεροι κι ἀντρειώτεροι Μπέηδες κι Ἀγάδες, ἔστειλαν πλούσια κανίσκια ν' ἀρρεβωνιάσουν τὴ Γκιουλχανοῦμ. Ἀλλὰ ὁ Μπέης, ὅταν ἀποφάσισε νὰ τὴν παντρέψῃ, δὲν ἤβρε καλύτερο ἀπὸ τὸ Μωσᾶ Μπαρδούνα, τὸν ξακουσμένο Μπέη τῶν Μπαρδουνοχωριῶν. Μὲ κείνον τὴν ἀρρεβώνησε.

Ἄχ! κακὸ μάτι παράστεκε στὴ χαρὰ τῆς ἁμοιρῆς. Δὲν πέρασαν τρεῖς μέρες κι ἔπεσε στὸ κρεβάτι χτυπημένη ἀπὸ κρυφὴ καὶ ἄσχημη ἀρρώστια. Τρέχουν ἀμέσως οἱ διαλαγητάδες ὀλοῦθε, σὲ Μωριά καὶ Ρούμελη, στὰ Δωδεκά-

νησα και τὰ Φραγκονήσια, στην Πόλη και τὴ Βενετία, διαλαλοῦν και λένε:

—“Οποιοσ βρεθῆ νὰ γιατρέψῃ τὴ μπεοπούλα τοῦ Φαρακλῶ, θὰ τὸν ντύσῃ στὸ μάλαμα ὁ Μπέης ὁ ἀφέντης της και στ’ ἀσημάρματα ὁ Μωσᾶ Μπαρδούνιας ὁ ἀντρας της!...

Τὸ ἀκοῦν και τρέχουν οἱ γιατροὶ μὲ τὰ γιατροσόφια, οἱ γιάτρισσες μὲ τὰ βότανα, οἱ δερβισιάδες μὲ τὰ ξόρκια, οἱ παπάδες μὲ τὸ τετραβάγγελα και τὰ θαυματουργὰ εἰκονίσματα. Μὰ ὅλα τίποτα δὲ μποροῦν νὰ κάμουν στὴν πικρὴ ἀρρώστια τῆς πεντάμορφης! Λυώνει και σθῆνει σὰν τὸν ἀνθὸ στὸ ἀνθογαλί του. Πᾶνε τὰ κάλλη, πᾶνε και τ’ ἀρώματα. Μέσα στὸ ἀπόμερο δωμάτιο τοῦ πύργου, τὸ στρωμένο μὲ χνουδωτοὺς τάπητες, στὸ ἀπαλὸ κρεβατοστρώσι ἀπάνω, δράκοι παλαίθουν δυνατὰ ἢ ψυχὴ και τὸ σῶμα της. Ἀπάνω της σκυμμένοι, ἀφγοὶ και ἄλλαοι παραστέκουν οἱ γονεῖς, ἀνίκανοὶ νὰ βοηθήσουν τὴν κόρη στὸ χαροπάλαμα. Καὶ δὲν ἀκούεται ἄλλο μέσα στὸ θλιμμένο δωμάτιο παρὰ τὸ ἀνάλαφρο ἀγκομαχητὸ τῆς μπεοπούλας, σὰν φτεροκόπημα ψυχῆς.

Ἐκείνη τὴν ὥρα μπαίνει ἕνας και κράζει τὸ Μπέη παράμερα:

—“Ἐνας γέροντας, λέει, φάνηκε στὴν πεζούλα ἐρχάμενος ἀπὸ τὴ θάλασσα. Ἔρχεται νὰ γιατρέψῃ τὴ μπεοπούλα.

Καθὼς τ’ ἀκούει ἐκεῖνος, ἀναγάλλιασε.

— Τρέξτε γλήγορα! λέει στοὺς ἀνθρώπους του· γλήγορα νὰ μὸς φέρετε τὸ γέροντα!

Τρέχουν, βρίσκουν ἕνα κοντὸ και κακοτράχαλο γεροντάκι καθάλα σὲ μιὰ κασέλα. Ἦταν κασέλα και ἔμοιαζε σὰ χελώνα· ἦταν χελώνα και ἔμοιαζε σὰν κασέλα. Τρέ-

χει ὁ Μπέης, κατεβαίνει τὴ σκάλα και τοῦ πέφτει στὰ πόδια.

— Ἀμάν, γέροντά μου· σῶσε μου τὸ χανουμάκι και δ,τι θὲς ἀπὸ μένα.

— Μὴ φοδᾶσαι, μπρέ! τοῦ φωνάζει ἐκεῖνος ἄγρια· ὅσο εἶμαι δῶ, μὴ φοδᾶσαι! Μόνο ἕνα πρᾶμα θὰ κάμης· νὰ πάρης τὴ Μπέισσα και νὰ φύγετε ἀπὸ τὸν πύργο. Καὶ νὰ διαλαλήσης στὸ χωριό, μὲ τὸ ἡλιόγυρμα οἱ χωριανοὶ νὰ κλειῶνται στὰ σπίτια τους σφάμελοὶ γιὰ τρεῖς μέρες.

Ἐκεῖνος και ἡ Μπέισσα στὴν ἀρχὴ δὲν ἤθελαν νὰ φύγουν και ν’ ἀφήσουν μοναχὴ τὴ θυγατέρα τους. Μὰ ὁ γέροντας ἐπίμενε στὸ λόγο του.

—“Ἄν δὲν θέλτε, εἶπε, ἀφήστε τὴν νὰ πεθάνῃ.

Τέλος ἐφυγαν οἱ γονεῖς και ὁ γέροντας ἔμεινε ὀλαμόναχος μὲ τὴν ὁμορφονιά. Ὁ γέροντας ἦταν μάγος, ἀπὸ κείνους τοὺς μάγους ποὺ μὲ τὸ λόγο μποροῦν νὰ μαρμαρῶσουν τὴ θάλασσα και νὰ θαλασσοῦν τις στεριές. Ἡ δύναμή του ὅλη και τὰ μάγια του ἦταν σὲ κείνη τὴν κασέλα· τὴν ἔκανε ὅπως ἤθελε: γοργοπόδαρο ἄλογο στὴ στεριά, τρεχαντήρι ἄφταστο στὴ θάλασσα και πουλὶ πετούμενο στὸν ἀγέρα. Εἶχε κλεισμένα μέσα της ἑφτὰ φουσάτα ζωτικῶν· τὸ ἕνα φουσάτο φοβερώτερο ἀπὸ τὸ ἄλλο. Καὶ μὲ κείνα ἔλεγε νὰ γιατρέψῃ τὴ Γκιουλχανούμ. Πιάνει γοργὰ και ἀνοίγει τὴν κασέλα· χύνει ἕξω ὅλα τὰ ζωτικά. Καθὼς τὰ ἔχυσε, κάποιος βαθὺ βογγητὸ ἀκούστηκε και τὰ ὄρη γύρω ἄρχισαν νὰ χτυπιῶνται σὰ δαιμονισμένα.

Ἦερασαν τέλος τὰ τρία μερονύχτια, ἔγινε καλὰ ἢ μπεοπούλα. Ὅχι μόνο ἔγινε καλὰ, μὰ και πῖδ ὁμορφῆ και γλυκειὰ και δροσερὴ ἀπὸ πρωτῆτερα. Οἱ δύστυχοὶ γονεῖς κατάντησαν τρελλοὶ ἀπὸ τὴ χαρὰ τους· δὲν ἤξεραν μὲ τί τρόπο ν’ ἀντιπληρώσουν τὸ γέροντα. Μὰ ἐκεῖνος δὲ φρόν-

τιζε για τέτοια. "Έτσι ήρθε· ήθελ' έτσι και να φύγη. "Αρχισε να μαυλίζει τα φουσάτα για να τα κλείσει πάλι στην κασέλα. Μά κείνα δὲ θέλουν να τὸν ἀκούσουν. Μαυλίζει, ξαναμαυλίζει· τίποτα! Κάπως θύμωσαν μὲ τὰ λόγια του και ρίχτηκαν λυσσασμένα, κάνοντας ἀνω-κάτω τὸν τόπο περίγυρα. "Ακουες φωνές, κλάματα, βρισιές, βλαστήμιες, δονοτριξίματα, μουγγρίσματα, τραγούδια, τούμπανα, βιολιά και λαγοῦτα, συγκρατητὰ σφυρίγματα. Ὁ ἀέρας γέμισε ἀπὸ γλώσσες ἀόρατες πὸ καθεμιὰ εἶχε και τὸ σκοπό της.

"Ἐκανες ἐδῶ, ἀκουες τ' ὄνομά σου· ἔκανες ἐκεῖ, ἔχανες τὴ σκούφια σου. "Ἐσκυφτες χάμω κι ἐνωθες ἄξαφνα φοβερὴ σφήνα να σοῦ χωρίζη τὰ μηριά. Βρέθηκαν ἀνθρώποι πὸ γύρισαν μέρα-μεσημέρι θεόγυμνοι στὰ σπίτια τους. Τὰ χωριά ρήμαξαν· οἱ κάτοικοι σφιχτομανκλωθήκαν· τὰ ζωντανὰ δὲν ἔτρωγαν τὸ χόρτο τους· τ' ἀγρίμα κλειστήκαν στὶς μονιές τους· ἄδειασαν τὰ θουκολιά και τὰ θαυμαδιά· και τὰ γιδοπρόβατα τοῦ Σαρίγκαλου, τοῦ πλούσιου ἀρχιτέλιγκα τοῦ Καβομαλιᾶ, συνεπῆραν τὰ μαντριά και γκρεμοσακίστηκαν στὴ θάλασσα.

Ὁ γέροντας πῆγε να σκάση ἀπὸ τὸ θυμὸ του. "Ὅλα τὰ ξόρκια εἶπε, μὰ κανένα δὲν πιτύχαινε. Τὰ ξωτικά, πὸ ἄλλοτε ἔτρεχαν συμμαζωχτὰ σὰ σκυλιὰ στὰ πόδια του, τώρα γύριζαν και τὸν περιγελοῦσαν, τοῦ τραβοῦσαν τὰ γένεια κι ἔπλεκαν πλεξίδες ἄλυτες τὰ μακρὰ του τὰ μαλλιά. Καὶ κείνος δὲ μπορούσε να καταλάβη τί ἔτρεχε τάχα, γιατί τὰ μάγια του ἔχαναν τόσο τὴ δύναμή τους. "Ἐπεσε στὴ σκέψη κι ἄρχισε ν' ἀνασκαλίζη μὲ τὸ νοῦ τὰ περασμένα.

— Μπρέ! εἶπε ἄξαφνα χτυπώντας τὸ μέτωπό του. Τώρα φωτίστηκε. Ναί, τώρα θυμήθηκε πὼς μιὰ στιγμὴ, ἔταν

ἡ μπεσπούλα ἔμεινε ἀκίνητη ἐμπρὸς του, βλέποντας τὸ χυτό κορμὶ ἔκραξε ἀστόχαστα:

— Μωρέ, μῆλο για δάγκωμα!

Κι ἔσυρε τὸ τρεμάμενο χέρι του γλυκὰ κι ἀνάλαφρα ἀπάνω της. Μὲ τοῦτο ὁμως ὁ γέροντας μολεύτηκε, και μολεμένου ἀνθρώπου δὲν πιάνουν τὰ μάγια ποτέ!

"Αρχισε τώρα να κλαίη και να μύρεται. Τέλος δεήθηκε στὸ Θεὸ, ἀκόμη μιὰ φορὰ να πιάσουν τὰ μάγια του για να σώση τὸν τόπο ἀπὸ τὰ ξωτικά. Ὁ Θεὸς τὸν ἀκουσε και μ' ἓνα λόγο συνάζει ὁ μάγος τὰ φουσάτα, και σὰ να ἔρριχνε θανάσιμους ὄχτρούς, τὰ διασκορπίζει περίγυρα. Τρία ρίχνει στὶς Νεραϊδοσπηλιές, κάτι σταχτιές πέτρες, πὸ κρέμονται ἀπάνω ἀπὸ τὴ χούνη τοῦ Λαχιοῦ· ἄλλα τρία ρίχνει στὸ Κόυνο, ψηλὰ στὸ Παραδείσι· και τὸ φοβερότερο, μὲ βρισιές κι ἀναθέματα, γυρίζει και τὸ ρίχνει στὸν πάτο τῆς θάλασσας ἀντίκρου στὸ Τσιρίγο.

Γιὰ τοῦτο, σὰς λέω, τίς φουρτοῦνες τοῦ Καβομαλιᾶ δὲν τίς κάνουν ἀνέμοι! "Ακούτε μένα· τίς κάνουν τὰ στοιχειά!...»

Ὁ Γιαννιὸς ὁ Χούρχουλας, ὅταν τελείωσε, γύρισε περήφανο βλέμμα να ἰδῆ τοὺς συντρόφους του. Πρὶν, ἀφαιρέμενος στὴ διήγησή του, δὲν εἶδε τὰ χαμόγελα οὔτε τὰ κρυφονοήματά τους. Μὰ τώρα τοὺς βλέπει ὄλους γύρω να κοιμῶνται και να ροχαλίζουν. Δρόλαπας τὸν πλάκωσε ὁ θυμὸς. Μὲ τοὺς ἴσκιους λοιπὸν μιλοῦσε τόσην ὥρα! "Αναφοκοκκίνισε, τινάχτηκε ὀρθὸς κι ἀρπάζοντας τὴ σκάλα θέλησε ν' ἀνεβῆ, βρίζοντας θεοὺς και ἀνθρώπους. "Ἄλλὰ οἱ ναῦτες ξύπνησαν μεμιάς, ἔσασαν δυνατὰ γέλια κι ὁ θερμαστής, τὸ πειραχτήριο τοῦ Γιαννιοῦ, τὸν ἀκολούθησε φωνάζοντάς του:

— "Ἄλλο ἓνα, Γιαννιέ!... ἄλλο ἓνα και σώγει σου!...

Η ΚΑΠΕΤΑΝΙΣΣΑ

Τὸν καπετάνιο μας ὄλοι τὸν ἐμακάριζαν γιὰ τὴν καλὴ καρδιά, τὴ γλήγορη γολέτα καὶ τὴν καλὴ γυναῖκα του. Οἱ προξενητρες στὸ νησί γιὰ νὰ παινέψουν τὸ γαμπρὸ ἔλεγαν:

— Καλόγνωμος σὰν τὸν καπετὰν Παλούμπα.

Οἱ ναυτικοὶ ὅταν ἤθελαν νὰ συστήσουν κάποιον καράδι:

— Καλοτάξιδο σὰν τὴ γολέτα τοῦ καπετὰν Παλούμπα.

Κι οἱ νέοι ὅταν μιλοῦσαν γιὰ τὴν ἀγαπητικιά τους:

— Ὁμορφὴ σὰν τὴ γυναῖκα τοῦ καπετὰν Παλούμπα.

Ἦταν φημισμένος σὲ ὅλα τὰ Δωδεκάνησα αὐτὸς καὶ τὸ ἔχει του.

— Τήρα καλὰ, κακομοίρη, τὴν καπετάνισσα καὶ τὰ μάτια σου! μοῦ εἶπε ὅταν τὴν ἔφερε στὴ γολέτα νύφη. Δὲν ξέρεις, καλὸ παιδί, πόσο τὴν ἀγαπῶ!... Τρέμω νὰ τὴν ἀφήσω μοναχὴ καὶ νὰ φύγω.

Ἔ, καλὰ! καὶ ποῖός δὲν τὸ ἤξερε; Ἀπάνω στὰ ἐξήντα χρόνια του ὁ καπετὰν Παλούμπας ἀποφάσισε νὰ παντρευτῆ. Τὸ ἀποφάσισε ὄχι· φέματα εἶπα. Ἡ τύχη τὸ ἔφερε. Ἐκεῖ πού γύριζε σὲ κάποιον νησί, εἶδε ἄξαφνα τὴ Λεμιὼ νὰ κολυμπᾶ κι ἀνατρίχιασε σύψυχος. Μιά πάνα σηκώθηκε ἀπὸ τὰ μάτια του καὶ εἶδε τὴ ζωὴ ἄλλιως κι ἄλλιώςτικα.

Ἡ ματιὰ τῆς κόρης χτύπησε τὴν πέτρινη καρδιὰ τοῦ γερονταυτικοῦ καὶ πήδηξε κεφαλόδροσο τὸ αἶσθημα. Τὸ λυγερὸ κορμί, ποῦ ἔφευγε λαυράκι στὰ νερά, ξάφνισε τὰ νεῦρα του· καὶ τὸ γέλιο, ποῦ ἀπέμενε ὀκνὸ στὸν ἀέρα, τὸν τύλιξε σὲ πόθους καὶ σὲ ὄνειρα.

Δὲ χασομερίζει· θάνει τὰ γιορτινά του, τὴ φουφουλόβρακα τσακιστὴ-ἀνεμιστὴ, γαλάζιες κάλτσες, μυτερὰ παπούτσια· ζώνει στὴ μέση κοκκινομέταξο ζωνάρι, περνᾷ τὸ κεντητὸ γιλέκο· λεβέντικα τσακίζει στὸ πλευρὸ τὸ τουνεζίνικο φέσι καὶ τρέχει στὸ σπίτι τῆς Λενιώσ. Πρὶν ὅμως πατήση στὴ θάρκα, πισωγυρίζει καὶ κρεμᾷ στὴν ἀριστερὴν μασχάλην χρωματιστὸ μεταξομάντηλο καὶ παίρνει στὸ χέρι γαρουφαλοκέντητο πορτοκάλι. Τὸ ἕνα γάμου κάλεσμα, τὸ ἄλλο συμπεθεριάς σημάδι.

— Γειά σας κι ἤρθα, λέει τῆς γριάς. Εἶμαι ὁ καπετάνιος τῆς «Κυραδέσποινας», ποῦ ἄραξε προχτές στὸ νησί σας. Τ' ὁμορφο καράδι θέλει κι ὁμορφὴ καπετάνισσα. ἤρθα νὰ πάρω τὸ Λενιώ γυναῖκα μου. Ἄν εἶναι μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εὐκὴ σου, αὔριο τὴ στεφανώνω.

— Καλῶς ἤρθατε καὶ καλῶς κοπιάσατε, σὰν τὸν καλὸν τὸ χρόνο· ἀπάντησε ἡ γριά γλυκομίλητη. Ὁ λόγος ἀπ' τὸ στόμα σου καὶ τοῦ Θεοῦ τ' αὐτί.

Ἦταν ἔξυπνη ἡ μάνα τῆς Λενιώσ, ψημμένη στὴ ζωὴ, ἀπὸ τὰ μικρὰ τῆς χρόνια χήρα. Βουτηχτὴς ὁ ἄντρας τῆς, καθὼς ἀνέβαινε μὲ τὸ δῖχτυ του γεμάτο, τὸν ἔκοψε τὸ σκυλόφαρο στὰ δύο, σὰν πράσο. Ἄφησε πεντάρφανο τὸ κορίτσι του. Ἐκεῖνη πάλαιψε μὲ τὸν κόσμο, ἀνάθρεψε γαρουφαλίτσα πρόσχαρη τὴ Λενιώ. Δὲν ἔλεγε ὅμως ποτὲ νὰ τῆς δώσῃ ἄντρα γέροντα. Οὔτε καὶ διάβαινε στὸ νοῦ τῆς τέτοιο κακό. Ὅταν συχνὰ-πυχνὰ συλλογιζόταν τὸ γαμπρό, ἔβλεπε πάντα ἕνα μεστωμένο καὶ γερὸ παλληκάρι χρόνων

εἴκοσι, μὲ μουστάκι μαῦρο, δυνατὰ μπράτσα καὶ στῆθος πλατὺ, ἀπαράλλαχτο σὰν τὸ Μακεδόνα, ποῦ βάζουν στὴν πλώρη τους πολλὰ καράδια. Ἄλλὰ τώρα, μόλις εἶδε τὸν καπετὰν Παλούμπα καλοδέματον ἀληθινά, πάντα ὅμως ψαρομάλλη, ταμπακορούφη, σαλιάρη καὶ τέλος γέροντα, δὲ δίστασε νὰ δώσῃ ἀμέσως τὸ λόγο τῆς. Γέροντας σοῦ λέει, μὰ καπετάνιος· καὶ καπετάνιοι δὲ θρίσκονται κάθε μέρα στὸ νησί!

Ὁ καπετὰν Παλούμπας στεφανώθηκε τὴ Λενιώ, καὶ μόλις ἔφτασε στὴ Σύρα, ὀλάκερο βίο ξόδεψε γιὰ τὰ στολίδια τῆς.

— Γυναίκα μου, κυρά μου, ἀφέντρα μου! Νὰ τὰ φορῆς νὰ χαίρεσαι· τῆς εἶπε σακρῶζοντας ἀπὸ χαρὰ καὶ περηφάνεια, ἔταν τὴν εἶδε λαμπροστολισμένη σὰν τὴ Λιογέννητη. Ἄν δὲν σοῦ φτάνουν αὐτὰ, σοῦ παίρνω κι ἄλλα. Κι ἂν δὲν ἀρκοῦν καὶ κείνα, πουλῶ καὶ τὴ γολέτα μου, νὰ σὲ χρυσοντύσω σὰν τὴν Τηνιασιά.

Ἐκεῖνη δὲν εἶπε τίποτα, παρ' ἀπόμεινε κοιτάζοντας τὰ φανταχτερὰ ρούχα τῆς. Καθρέφτης ὁ ἴσκιος τῆς. Καὶ ὅταν ἀργὰ σήκωσε τὰ μάτια πάνω του, τὸ πικρὸ χαμόγελό τῆς δὲν ἤθελε νὰ εἰπῇ, ἂν ἔβγαине ἀπρόθυμη ἀπὸ τὸ νησί, ἢ ὅτι τῆς δώσαν ἄντρα γέροντα.

Μέσα στὴ γολέτα εἶμαστε ὅλοι κι ὅλοι ἔξ νομάτοι. Ὁ καπετάνιος μὲ τὸ γραμματικὸ του δυὸ· ἐγὼ καὶ τὸ ναυτόπουλο ἄλλοι δυὸ καὶ δυὸ ναῦτες Μυκονιάτες. Ἄλλος κανεῖς. Μὰ ὁ γραμματικός, ὁ Πέτρος Ζοῦμπερος, ἦταν ὁ ναύτης μας, ὁ κυβερνήτης, ψυχὴ καὶ στόλος τῆς ὁμορφῆς γολέτας μας. Μόλις ἴδρωνε τὸ μουστάκι του. Τὰ μαῦρα του μαλλιὰ ἔφευγαν ἀπὸ τὸ πλατὺ μέτωπο, ἀνέβαιναν στὴν κορυφή, κατέβαιναν κατσαρὰ στὰ λαιμοτράχηλα, σὰν πολυτρίχι ποῦ ζῆ ὀροσερὸ-μεταξωτὸ ἐπάνω σὲ μελαχροινὸ κε-

φαλοκόλωνο. Είχε τὰ μπράτσα δυνατά, πλατύ τὸ στήθος, ἄτρομο τὸ βλέμμα. Ἄν τὸν ἐβλεπε ἢ γριά μάννα τῆς Λε-
νιῶς, βέβαια θὰ γνώριζε τὸν ὄνειρεμένο της γαμπρό. Τὸν
εἶδε ὁμως ἢ κόρη. Τὸν εἶδε καὶ τὸν γνώρισε γιὰ φαντα-
σιὰ τῆς μάννας της, μπορεῖ καὶ γιὰ στοχασμὸ δικό της.
Ἐβγαλε ἀμέσως τὰ μεταξωτά, ἔκλεισε τὰ χρυσαφικά σ'
ἓνα κοχυλοστόλιστο κουτάκι κι ἔλαμψε στὸ κατὰστρωμα,
μὲ τὸ κόκκινο μεσοφόρι καὶ τὸν ἄσπρο σάκκο της. Ὡμίε
τ' ἦταν ἐκείνο! Τί πλάσμα ἦταν ἐκείνο ποὺ ἔπесе, δῶρο
τ' οὐρανοῦ ἢ τοῦ κυμάτου γέλασμα, στὸ ἄχαρο σκαφίδι
μας! Ἄλλαξε ἀμέσως ἢ ἔρμη ζωὴ τοῦ ναύτη. Τὸ καρὰβι
ἔγινε σπίτι της. Ἀπὸ τὴν αὐγὴ ὡς τὸ θράδυ τὸ γύριζε,
τὸ στόλιζε, τὸ περιποιόταν σὰ νοικοκυριό της. Ἀνέβαινε
στὸ κάσαρο, κατέβαινε στὴν πλώρη, συγύριζε τὰ φτωχόρ-
ρουχα στὰ γατατάκια μας' ἔμπαινε στὸ μαγεριό, ἔβγαине στὸ
τσιμποῦκι νὰ δέση μαζί μας τοὺς φλόκους. Τί ἤθελες καὶ
δὲν ἔκανε τοῦ καθενός; Ποιὸς εἶχε ράψιμο νὰ τοῦ ράψῃ
ποιὸς μπάλωμα νὰ τὸν μπαλώσῃ; ποιὸς εἶχε λύπη στὴν
καρδιά νὰ τὴ σηκώσῃ μὲ τὸ δροσάτο γέλιο της, μὲ τὸ γλυ-
κόλογό της. Πουλάκι, θαρρεῖς, ἀγαπησάρικο καὶ ὁμορφό-
πλουμο, πέταξε ἀπὸ τὰ δέντρα τῆς Παράδεισος στὴν κούρ-
νια μας καὶ μὲ τὸ φτερούγιμα, μὲ τὸν κελαιδισμό του, ἄ-
πλωσε θάλασμο στὶς τυραννισμένες ψυχές, ἀνάδωσε τὴ χα-
ρά, πλανεύτρα τὴν ἐλπίδα, τὸν πόνο καὶ τὸν μόχθο ἄδλαθα
καὶ ποθητά. Ἐφευγε ἢ μαρτυρική μέρα γοργὴ σὰ διάνε-
μα. Ἐρχόταν ἢ αὐγὴ καὶ λέγαμε: ποτὲ νὰ μὴ νυχτώσῃ!
Νύχτωνε καὶ λέγαμε: πότε θὰ ξημερώσῃ; Τὴν ἡμέρα ὅλοι
μαζί, χαρά, τραγούδι, γέλια. Τὴ νύχτα μοναχὸς καθένας,
συλλογισμένος, μισάνθρωπος! Ἐνας τ' ἄλλουνοῦ ἀπόφυγε
τὸ συναπάντημα, παραξήγησε τὸ βλέμμα, μὲ τὸν παρα-
μυρὸ λόγο ἄπλωνε τὸ χέρι στὸ λάζο, σὰ νὰ τὸν εἶχε ἀντί-

δικο. Κάθε χαραυγὴ τὸ μάτι ἀνυπόμογο γύριζε στοῦ καπε-
τάνιου τὴν κάμαρη, λές κι ἦταν σημάδι τ' οὐρανοῦ νὰ δεί-
ξῃ τὸν καιρὸ τῆς ἡμέρας. Καὶ ὅταν τέλος χάραζε στὸ κε-
φαλόσκαλο τὸ κόκκινο μεσοφόρι κι ἔχυνε στὸ κατὰστρωμα
τοῦ κρεβατιοῦ τὴ ζεστασιά, τοῦ θηλυκοῦ τὸ μόσχο καὶ τῆς
νυχτιάς τὰ μυστικά, ἄλοι στοὺς ταύρους καὶ τὰ κόκκινα
μεσοφόρια!

Ἄξαφνα ὁ οὐρανὸς συγγέφιασε. Ὅχι ὁ οὐρανὸς φηλά,
ὁ πλατύχωρος θόλος. Ἐκεῖνος ξακολουθοῦσε ὀλογάλαζος
καὶ ἠλιολουσιμένος τὴν ἡμέρα, τὴ νύχτα κοσμοστόλιστος
νὰ σκεπάξῃ τὸ τρυφερὸ θάμα, ποὺ ἔπесе στὴ γολέτα μας.
Ἐρωτευμένος, λές, ἦταν καὶ κείνος μαζί του κι ἔδλεπε κι
ἀναγάλλιαζε. Ἄλλος οὐρανὸς συγγέφιασε τὸ μέτωπο τοῦ
καπετάν Παλούμπα. Ἡ καλογνωμιὰ τῆς Λενιῶς δὲν τοῦ
ἄρεσε. Τὴν ἤθελε τὴ γυναῖκα του, μὰ τὴν ἤθελε δική του.
Οὔτε ἀπὸ τὸν ἀέρα της δὲν χάριζε κουρέλι στοὺς ἄλλους.
Στὴν ἀρχὴ ἔκαμε παράπονα, ἔπειτα τὴν περιώρισε.

— Ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ κάσαρου δὲν ἔχεις νὰ κάμης θή-
μα! τῆς εἶπε ὀρθά-κοφτά.

Καὶ γιὰ νὰ θάλη σύνορο, ἄπλωσε στὸ ξύλο, ποὺ κρα-
τᾶ τοὺς κουδάδες, ἓνα παραδόπανο. Χωρίστηκε ἔτσι σὲ δυὸ
ἢ γολέτα. Ἐδῶ ἢ Κόλαση' ἐκεῖ Παράδεισος. Ἐκείνη θύ-
μωσε.

— Παλιόγερε! φιθύρισε πεισματικά' παλιόγερε! Μὲ πῆ-
ρες περιστέρι ἀπὸ τὸν κόρφο τῆς μάννας μου καὶ κοντεύεις
νὰ μὲ κάνης κουρούνα μὲ τίς γαρίνιες σου.

Καὶ λύθηκε στὰ δάκρυα. Μὰ δὲ θάσταξε πολὺ. Σὲ
λίγο πάλι τὰ γέλια καὶ τὰ χάχανα. Σβούρα πάλι ἀπ' ἄκρη
σ' ἄκρη στὸ κατὰστρωμα. Τὸ μεσοτοίχι, ποὺ πίστεψε ἀ-
κλόνητο ἐκείνος, ἔγινε μαγνάδι στὴ θέληση τῆς γυναίκας.
Τὴν κονταυγὴ, ὅταν ὁ καπετάνιος ξενυχτισμένος βαρуро-

χάλιζε στην κάμαρη, ξέφευγε άχτινα από τὸ πλευρό του κι έρχότανε νὰ πλύνη μαζί μας τὸ κατάστρωμα. Ὁ χρόδρωση σάν αὐγινή μουσική, μὲ τὰ χρυσόμαλλα κυματιστὰ στὸν άνεμο, μὲ τὸν άσπρο σάκκο άφρόντιστα κουμπωμένο και τὸ κόκκινο μεσοφόρι σφιχτοσηκωμένο στὰ γόνατα, τσαλαβουτοῦσε στὰ νερά κι έτριβε τὰ σανίδια ξαναμμένη, τρελλή. Μέσα στὰ σμιχτὰ φορέματα τὸ λυγερὸ κορμί, λαχταριστὸ κι δλότρεμο, έδενε τήν ψυχή μας. Κάτω από τὰ χυτὰ μαρμαροτράχηλα άνάτελνε αὐγερινὸς τὸ στήθος της· και κάτω από τὸ μεσοφούστανο — π' άνάθεμά το! — οί γάμπες τορνευτές, τὰ τριανταφυλλένια άπροδάχτυλα, έφευγαν περιστερία στὸ νερό. Ἐκείνη, όμως, άδιάφορη, έτριβε μὲ πάθος τὰ σανίδια και κάθε τόσο άργυρογελώντας έλεγε στὸν Πέτρο Ζούμπερο:

— Ἐ, καλὸ γραμματικῶδι· δὲ μὲ παίρνετε μούτσο σας;

Και ξεχνιότανε κοιτάζοντάς τον μὲ τὰ μάτια γλαρά, μὲ τέτοιο άνάδεμα τῶν χειλιῶν, πού έλεγεσ ηταν μέλισσα κι έτρεχε νὰ κολλήση σὲ γλυκόχυμο άνθό. Μὰ άμέσως ξαφνιασμένη από τὸ κάμωμά της — Σούτ! σφύριζε, θάζοντας τὸ ροδοδάχτυλο στὰ διφασμένα χειλάκια της και βλέποντας δλόγυρα, σούτ! μὴ μᾶς άκούση ὁ γέρος!...

Και λέγοντας σούτ! έθαζε κάτι γέλια, κάτι τρελλοῦταικα, πεταχτά, κυματιστὰ γέλια, πού και νεκρὸ μπορούσαν ν' άναστήσουν. Ἄλλα σὲ λίγο τὸ γκούχ! γκούχ! έσαχλοδρόντα μέσα στην κάμαρη κι ἡ Λενιὼ έσθηνε πίσω στὸ κάσαρο. Ἐκλεινε τότε ἡ Πύλη τῆς Παράδεισος κι έμειναν ὄξω ταπεινοί και περιλυποί οί έξόριστοι δαίμονες. Ἐδῶ άνάτελνε και κει φώτιζε ἡ μέρα. Γέλια εκει, τραγούδια και μπουζούκια· θάσανα έδῶ, δουλειά και καταφρόνια. Ὁ μπουφός σφιχτοκρατεῖ στὰ νύχια τήν άδολη τρυγόνα· έλεύθερος αναγυρίζει τὰ φτερά της· ψηλαφᾷ τοὺς κόρφους,

μαδᾷ λυσάρης τὰ μεταξένια πούπουλα, σφίγγει την και πνίγει στὰ νεκρά στήθη του. Δὲ φτάνει πιά σὲ μᾶς παρὰ τὸ σθημένο γέλιο της. Τὸ γέλιο πού φορτώνει μολύδι τήν καρδιά, τὸ αἷμα φέρνει στὸ κεφάλι μας. Ἐτσι τῆ συνηθίσαμε πάντα μαζί, πού πίστεφε καθένας πὼς ἡ γυναίκα κείνη ἤρθε νὰ σκορπίση σὲ ὅλους τῆ χάρη της κι ὄχι σ' ἓνα μοναχά. Ἐτσι φαίνεται τὸ συνήθισε και κείνη. Γιατί άξαφνα, εκει πού τριβόταν σὰ χαϊδεμένη γάτα κοντὰ στὸν καπετάνιο, πεταγόταν άπάνω και μέριαζε τὸ παραβόπανο φωνάζοντας τρομαχτικά:

— Παναγία, βόθηθα!... Παναγία, βόθηθα!...

Κι εὐθὺς πού δροσόλουζε τὸ καράδι μὲ τῆ ματιὰ της, γύριζε πίσω γελαστὰ, κι έλεγε στὸν τρομαγμένον άφέντη της:

— Τίποτὰ, καλέ! τίποτα... Ἐλεγα πὼς ἦταν θαπόρι νὰ μᾶς κόψη.

Ἐτσι ξημερωθήκαμε μιὰ μέρα μπρὸς στην Καλλιπολη. Νὰ εἰπῶ τήν αλήθεια, ξημέρωσε ἡ μέρα κι ὄχι ἐμεῖς. Ἡ «Κυραδέσποινα» στὸ σύθαμπο άρμένιζε άκόμη. Πυκνή καταχνιά πλάκωνε τὰ Μπουγάζια κι οὔτε θάλασσα, οὔτε στεριά, οὔτε δέντρο μᾶς έδειχνε. Μόνο μιὰ στιγμή, μιὰ μοναχὴ στιγμή, δεξιὰ μου φάνηκε ἓνας μιναρές, κάποιος σπιτάκι, ἓνας μύλος μὲ άνοιγμένες φτερωτές, κάτι αλήθινὸ και ψεύτικο! Χρυσὸ τρεμόφεγγε τὸ μισοφέγγαρο τοῦ μιναρᾶ· έσθηνε και θάμπωνε, έλαμπε κι έσθηνε. Τὸ σπιτάκι παραφουσκωμένο πισωπατοῦσε, μουλωχτὰ έφευγε. Οί φτερωτῆς τοῦ μύλου άκίνητες, πείσιμα έδειχναν και τὸ ξάφνισμα ἓνὸς δράκου. Σύντροφοί όμως ἦταν και τοὺς κοίταζα μὲ ψυχοπόνια. Μὰ ζηλιάρα ἡ καταχνιά έσυρε και κει τήν ὕγρη σκέπη της, μᾶς ξεμονάχιασε στή γολέτα.

Καθένας έπιασε τῶρα τῆ θέση του. Ὁ καπετάν Πα-

λούμπας κοντά στο τιμόνι· ὁ γραμματικός ὀρθὸς στὸ ταμπούκι· οἱ ἄλλοι ναῦτες ζερβόδεξα στὶς κουπαστές· τὸ ναυτόπουλο στὸ κορζέτο ψηλά· ἐγὼ μὲ τὸν κόχυλα καὶ τὸ γλωσσίδι τῆς καμπάνας στὰ χέρια.

— Μπού!... μπού!... Ντάγκ!... ντάγκ-ντάγκ!...

Σφύριζα μιὰ καὶ δεκαεῖκοσι ἀπαντοῦσαν στὸ σφύριμά μου. Μπουροῦδες ἔμπρός, καμπάνες πίσω, δεξιά σφουρίχτρες, ἀριστερά μας σήμαντρα. Κέρατα, ὄστρακα, ξύλα, μέταλλα καὶ ἀνθρώπινα λαρύγγια δὲ θροντοφωνοῦσαν ἄλλο μὲ κάθε τρόπο, βραχνά, παραπονιάρικα εἴτε ἀπειλητικά, παρὰ τὴν τρομερὴ προσταγή:

— Σταθῆτε!... Φυλαχτῆτε!... Μὴ καὶ τρακάρουμε!...

Ὅλοι τὸ ἔλεγαν καὶ τὸ ἐνιωθάν ὄλοι νὰ πέφτη χιονοβολὴ στὴν ψυχὴ τους. Καὶ μονάχα ἡ καταχνιά, ἀδιάφορη, ἐπίμενε νὰ συσμίγη τοὺς ἀτμοὺς κρύους καὶ νὰ τυλίγη, νὰ τυλίγη τὰ τόσα τέρατα ποὺ βρουχιόνταν περίτρομα στοὺς κόρφους τῆς.

Ἄξαφνα βλέπω κάτω ἀσημοστρωμένη τὴ θάλασσα. Μπουλούκι θαλασσοπούλια πέταξαν λὲς ἀπὸ τὴν πλώρη μας, ἀπλώθηκαν γραμμὴ ὀλότρεμη, ξύρισαν μὲ τὸ φτερὸ τὰ νερά, χάθηκαν πέρα σὰν μαῦρο φίδι μακρύτατο, ποὺ φεύγει τὴ φωτιά. Καὶ ζερβόδεξα, φαντάσματα νὰ κατεβαίνουν ἀπάνω μας, πανιά καὶ ξάρτια карабиών, ποὺ ἔτρεχαν αἰθεροπλανεμένα, θαρρεῖς, νὰ βροῦν τὸν πόρο τους. Οἱ ναῦτες τυλιγμένοι στὴν καταχνιά μόλις ξεχωρίζαν, ψυχῆς ἀνεμοκίνητες ποὺ ταξιδεύουν στὸ χάος. Ἐτρεχαν καὶ κείνοι ζερβόδεξα, κοίταζαν ὀλόγυρά τους, κάτω στὰ νερά κι ἀπάνω στὸν ἀέρα, μὴν ξεβράση κακὸ ἢ θάλασσα καὶ μὴ βρέξη χάλαρα ὁ οὐρανός. Ἐτρεχαν καὶ φώναζαν καὶ σφύριζαν δαιμονισμένα:

— Σταθῆτε!... Φυλαχτῆτε!... Μὴ καὶ τρακάρουμε!...

— Μπού!... μπού!... Ντάγκ!... ντάγκ-ντάγκ!...

Φυσῶ καὶ γὼ τὸν κόχυλα καὶ τινάζω τὸ γλωσσίδι τῆς καμπάνας ξετρελλαμένος. Σὰ νὰ φύσηξαν Τρίτωνες στ' ὄργανό μου, ἡ καταχνιά σηκώθηκε ἀπὸ τὴ Ρούμελη. Φάνηκαν τώρα οἱ πλαγιὲς πράσινες, τὰ χτίρια ροδισμένα, τ' ἀκρογιάλια γελαστά, κατάγλαυκη ἡ θάλασσα. Ὁ ἥλιος χρυσόθρονος ἀνέβαινε σπέρνοντας παντοῦ στὸ χόρτο καὶ τὸ λιθάρι, στὸν ἄμμο καὶ τὰ νερά, σωρὸ τίς διαμαντόπετρες. Τὰ πλεύμενα μὲ κατάβροχα πανιά, φρόντιζαν νὰ πιάσουν τὴ γραμμὴ τους. Καὶ κάτω κεί, ἀπὸ τὸ στεγὸ τῆς Μάδυτος, πρόβαλλε τρεχάτο, σὰ νὰ ἔκοψε τίς ἀλυσίδες του, τὸ Ἀράπικο βαπόρι ἐρχάμενο καταπάνω μας.

Μὰ ἡ «Κυραδέσποινα» ἀρμένιζε ἀκόμη στὸ σύθαμπο. Γύρω μας, καὶ στὴν Ἀνατολὴ ἀντίκρυ, ἔστεκε ἡ καταχνιά σκοταδερὴ, ἀέρινος Καύκασος, σὰ νὰ μᾶς εἶχε πείσμα. Μονάχα δυὸ-τρεῖς φορές ὁ ἥλιος λόγχισε τ' ἀδυνατώτερα μέρη κι ἔδειξε τὴ φυλακὴ μας ἀσημοχρῶστο κρύσταλλο. Κάτω στὰ νερά μονοπάτι φιδωτὸ ἔδενε τὰ δυὸ ἀκρογιάλια. Μὰ ἐγὼ ξακολουθοῦσα πάντα νὰ ρίχνω μὲ τὸν κόχυλα καὶ τὴν καμπάνα μου βουή καὶ κλάγγασμα στὸν ἀλλαγαμὸ καὶ τὸ θρήνο.

— Μπού!... μπού!... Ντάγκ!... ντάγκ-ντάγκ!...

Μιὰ στιγμὴ κάπως ἄκουσα ψιθυρίσματα στὴν πλώρη κατὰνακρα. Βάνω τ' αὐτὶ μου. Ἔνα γέλιο μικρὸ, γαργαλιστικὸ, γνώριμο γέλιο ἔρχεται νὰ μοῦ παγώση τὴν καρδιά. Καὶ μιὰ φωνίτσα μασσημένη, κελαϊδιστὴ ἀκούω νὰ λέη:

— Ἄχ, τί καλά!... Τί ὁμορφα... Ἔτσι πάντα!... ἔτσι πάντα!... αἰώνια ἔτσι!...

Ἦταν ἡ φωνὴ τῆς καπετάνισσας.

— Γιατί έτσι πάντα; ρωτάει τοῦ γραμματικοῦ ἡ φωνή, τρυφερή καὶ κείνη.

— Για νὰ εἴμαστε οἱ δυὸ μονάχοι, οἱ δυὸ μας σ' ὄλο τὸν κόσμο!... Καὶ γύρω μας μεταξοσέντονα, ὅπως τώρα μεταξοσέντονα μὲ χρυσὲς οὐγίες, μὲ δαντελένιες ἄκρες, μὲ στημόνι ἀπὸ δροσιά. Γύρω κι ἀπάνω καὶ κάτω μας μεταξοσέντονα σὰν αὐτά, ποῦ δὲν τὰ γνώρισε ἀργαλιός, ποῦ δὲν τὰ ὕφανε ὕφάντρα. Μεταξοσέντονα σὰν αὐτά ποῦ τ' ἀπλωσε στὴ θάλασσα νεράϊδας χέρι, νὰ κρύψουν στὶς χαρές τους ἐσέ, καλέ μου, κι ἐμὲ τὴ σκιά σου!...

Ἄνοιξα τὰ μάτια διπλά τίποτα δὲν ἔβλεπα. Ἡ καταχνιά ἔσφιξε πάλι καὶ θάμπωσε καὶ σκέπασε ὄλα μὲ μυστήριο. Χάθηκε ἡ Ρούμελη, ἔσθησε ἡ θάλασσα, πᾶνε τὰ καρδιά ποῦ γύρευαν τὴ γραμμὴ τους ἔσθησε καὶ τ' Ἀράπικο ποῦ ἔτρεχε πρὶν καταπάνω μας. Καὶ μέσα στὸ σταχτόμαυρο πλοκὸ πύρινα φίδια, οἱ σαγίτες, ἔφευγαν ψηλά μὲ θραχνὸ σφύριγμα, μὲ τρελλὴ γοργάδα, ἐκουφορόντων ψηλά, ἔδρεχαν καντήλια πέρα-δῶθε, λὲς κι ἤθελαν νὰ ἱστορήσουν στ' ἀστέρια τὴ μοῖρα μας. Ὅχι στὴν πλώρη μήτε δίπλα μου δὲν ξεχώριζα τίποτα. Τὸν κελαϊδισμό τους μόνον ἄκουα καὶ κείνον κομματιαστό, πνιγμένο, σὰ νὰ ἐρχότανε ἀπὸ τὸ πηγάδι μέσα.

Δαίμονας μ' ἔπιασε νὰ πάω κοντά. Ἔλα ὁμως ποῦ δὲ μπορούσα ν' ἀφήσω τὴ θέση μου. Ἐπρεπε ν' ἀπαντάω καὶ γὼ κάθε δυὸ λεφτά στὸν ἀλαλαγμό. Ἦμουν ἐκείνη τὴν ὥρα ἡ φωνὴ τῆς γολέτας ἡ ψυχὴ της ἤμουν. Καὶ ξακολούθησα τακτικά νὰ φυσῶ τὸν κόχουλα καὶ νὰ κινῶ τῆς καμπάνας τὸ γλωσσίδι μὲ δύναμη, λὲς κι ἤθελα νὰ τὴ σπάσω.

— Μπού!... μπού!... Ντάγκ!... ντάγκ-ντάγκ!...

Ἐκείνη τὴν ὥρα ἀκούω τὸν καπετάνιο, μὲ φωνὴ πει-

σιωμένη, νὰ κράζει κοντά του τὸ μικρὸ ναυτόπουλο. Ἄπελπίστηκε ἀπὸ τὸν ἄνεμο καὶ σκέφτηκε τοῦ Ἐπιτάφιου τὸ κερί. Σὲ κείνο δὲν ἀντιστέκεται ἡ καταχνιά οὔτε στιγμή. Τὸ ναυτόπουλο ἦταν ὁ μικρότερος κι ὁ ἀθώοτερος μέσα στὴ γολέτα. Νίφτηκε ἀμέσως, φόρεσε τὰ γιορτινά του, ἔβαλε τὸ κερί μ' εὐλάβεια σ' ἓνα κουτάκι, τὸ ἀναψε καὶ τὸ ἀπίθωσε μὲ μιὰ κλωστή κάτω στὰ νερά.

— Λύτρωσέ μας, Χριστέ, ὅπως λύτρωσες τὸν κόσμο! δειήθηκε.

Στὴ στιγμή —τ' ὀρκίζομαι— στὴ στιγμή ἔρχετ' ἓνα φύλλο καὶ σαρώνει ἀπὸ τὴ γολέτα τὴν ἀντάρα. Τὴν κουρέλιασε, τὴν ἔσπρωξε στὶς σκοτεινὲς σπηλιὲς σὰν κατάδιχο. Ὁ ἥλιος χρύσωσε τώρα τὰ σίδερα, διαμαντοστόλισε τὰ σχοινιά, θερνίκωσε τὸ μπαστοῦνι, τὰ κατάρτια, τὶς σταύρωσες ἔδειξε νοτισμένα ξύλα καὶ πανιά. Ἄλοι! Ἔδειξε κι ἓνα ἀντρόγυνο ποῦ γλυκοφιλιόταν δίπλα στὸν ἀργάτη.

Δὲν πρόφτασα νὰ καλοκοιτάξω κι ἀκούω πίσω μου τέτοιο βόγγο, ποῦ νόμισα πὼς τὸ στοιχειὸ τῆς θάλασσας χύθηκε νὰ μᾶς καταπιῇ. Δὲν ἦταν τὸ στοιχειὸ ἦταν ὁ καπετάν Παλούμπας ἔτρεξε ἀπὸ τὸ κάσαρο κακὸ δρολάπι ἀπάνω τους. Ἐκεῖνοι, καθὼς ἄκουσαν τὸ βόγγο του, κατάλαβαν πὼς τὰ μεταξοσέντονα τοὺς πρόδωσαν. Τινάχτηκαν ντροπισμένοι.

— Ἔλα! φωνάζει ὁ γραμματικός. Ἔλα μαζί μου!

Καὶ μὲ τὸ λόγο πηδᾷ στὴ θάλασσα. Ἐκαμε νὰ ἀκολουθήσει τὸ Λενιώ. Ἄλλὰ μόλις ἀντίκρουσε τὸ κύμα πισωπάτησε ὀλότρεμη. Πλάκωσε τότε ὁ καπετάν Παλούμπας κι ἄπλωσε τὰ χοντρόχερά του στὰ χρυσᾶ μαλλιά. Δὲν πρόφτασε. Βρόντος ἀκούστηκε καὶ τινάχτηκαν ξύλα κι ἄνθρωποι στὴ θάλασσα. Τὸ Ἀράπικο, τρέχοντας νὰ κερδίσει τὸ δρόμο του, ἦρθε σωτήρας τῆς λυγερῆς καὶ σκόρπισε

πανιά-μαδέρια τήν «Κυραδέσποινα». Τί ἀπόγινε ὁ γραμματικός; πῶς σώθηκε ἡ ἐρωταριά; Δὲν ξέρω τίποτα. Μπορεῖ νὰ χαίρωνται κάπου τῆ ζωῆ, ὅπως τήν ὄνειρεύτηκε ὁ καπετάν Παλούμπας. Ἐκείνον ὅμως τὸν εἶδα σακατεμένο, ἄγριο, μελαγχολικὸ στὸ περιγιάλι. Τίποτα πιά δὲν ἔβρισκε κανεὶς νὰ τοῦ παινέψη.

Πάει κι ἡ καλὴ καρδιά, πάει κι ἡ γλήγορη γολέτα, πάει κι ἡ ὀμορφὴ γυναίκα του.

ΘΕΙΟΝ ΟΡΑΜΑ

ἔ λέτε, ρε παιδιά, τίποτα νὰ ζεσταθοῦμε;

Καὶ μὲ τὸ λόγο φάνηκε μαῦρο κορμί στὴν ἀνοιχτὴ θυρίδα, κύλησε ἀπὸ τὴ σκάλα κάτω ὁ Κώστας ὁ θερμαστής, βαρυτυλιγμένος στὴν πατατούκα του. Ἔκανε κρῦο δυνατὸ. Βοριάς ἐξύριζε τὰ πέλαγα, πάγωνε τ' ἀκρογιάλια, κρουστάλλιαζε τὰ στοιβαγμένα χιόνια στὰ βουνά. Καὶ τὸ πλήρωμα, ναῦτες καὶ θερμαστές, συναγμένοι δλόγυρα στὴ θερμάστρα, φρόντιζαν νὰ ζεσταθοῦν μὲ τὴ φασκομηλιά καὶ τὸ ψωμοτύρι. Ὁ λύχνος, καρφωμένος στὴ μέση ἐνὸς στύλου, φώτιζε καὶ κάπνιζε μαζί τὰ περίγυρα σωθέματα. Διπλὰ-τριπλὰ τὰ κρεβάτια κολλημένα στὰ πλευρά, μὲ τὰ μαῦρα τους στρωσίδια, θύμιζαν νεκροθήκες στ' ἀνήλιαστα βάθη τῆς γῆς ταφιασμένες. Κοντὰ ἡ καμαρούλα τοῦ ναύκληρου, ἀνοιχτόπορτη, ἔδειχνε ἄλλο κρεβάτι στρωμένο, δυὸ-τρεις φωτογραφίες παλιές, μιὰ χρωμολιθογραφία χανούμισσας, χρυσοφορεμένης καὶ ξαπλωμένης σὲ πουπουλένια προσκέφαλα. Καὶ ὀλοῦθε κρεμασμένα τὰ ροῦχα, στὸ λάδι καὶ στὸ κάρβουνο βουτηγμένα· οἱ μουσαμάδες ξεσχισμένοι καὶ μυριοπαλωμένοι· τὰ χοντρά ποδήματα καὶ τὰ κασκέτα καὶ οἱ χρωματιστοὶ σκοῦφοι ἔδειχναν τὸ χῶρισμα καλογερικὸ κελλί. Ἄλλὰ τὸ φλίφλισμα τοῦ νεροῦ ποὺ ἀκούοταν στὰ πλευρά, ἢ μυρωδιὰ τοῦ κατραμιοῦ

καί τὰ φημένα πρόσωπα τῶν ἀνθρώπων ἔδειχναν πῶς ἡ ζωὴ ἐδῶ ἀγωνίζεται τὸν τελευταῖο ἀγῶνα τῆς. Γιὰ τοῦτο καί κανένας δὲν πρόσεξε τώρα τὸ ἀστεῖο κατρακύλισμα τοῦ θερμαστή.

— Δὲ λέτε, ρὲ παιδιά, καὶ τίποτα νὰ ζεσταθοῦμε; Ξαναδευτέρωσε ἐκεῖνος, ἀγκαλιάζοντας τὴ θερμάστρα σὰν ἐρωμένη.

— Τί νὰ εἰποῦμε; ρώτησε μελαγχολικὰ ὁ Κώστας ὁ Ἀξιώτης. Νυχτιὰ σὰν τὴν ἀποψινὴ δὲ θέλει παραμύθια· ὄχι, δὲ θέλει παραμύθια! Ἐδῶ στὸν ἄγριο κόρφο πού εἴμαστε κλεισμένοι, τριγυρισμένοι ἀπὸ τὸ μούγκρισμα τῆς Μαύρης Θάλασσας, σαθανωμένοι ἀπὸ τὸν πουπουλένιο θυμὸ τ' οὐρανοῦ, ἄς ποῦμε κατιτὶ θεϊκὸ καὶ παρήγορο. Στὰ παλιά χρόνια οἱ γέροντές μας δὲν εἶχαν τὴν καταδίκη πού ἔχουμε ἐμεῖς τώρα. Περνοῦσαν τὶς ἅγιες μέρες κάτω ἀπὸ τὴ στέγη τους, κοντὰ στὴ φωτιά, ἀνάμεσα στὴ φιλία τους. Ὅπως ὁ ἀμπελοφυτευτῆς τ' ἀμπέλι του, τρυγούσανε καὶ κεῖνοι τὸ καλοκαίρι τὴ θάλασσα καὶ χαίρονταν τὸ χεῖμῶνα τὰ καλά τῆς ἀφοβᾶ. Ἦξεραν τὴ γιορτὴ καὶ τὴν καματερὴ τους. Εἶχαν καιρὸ γιὰ τὴ χαρὰ καὶ γιὰ τὴ θλίψη τους. Ἐμεῖς τίποτ' ἀπ' αὐτά! Χεῖμῶνα-καλοκαίρι τ' ὀργώνουμε τὸ κύμα. Βόδια καματερὰ στὴ βουκέντρα τῆς Ἀνάγκης, ὑποταχτικὰ θ' αὐλακῶνουμε τὸ ἄλμυρὸ χωράφι, μονάχα τὴ φάκνα μας ἔχοντας γιὰ πληρωμὴ. Γιὰ τοῦτο καλὰ πού ἔτυχε ἡ κακοκαιρία ν' ἀφήσουμε λίγο τὸν κάματο. Δὲ λέω πῶς θὰ μείνουμε τώρα ἡσυχοί. Ὁ ἀφέντης θέλει δουλειὰ ἀπὸ τὸ δουλευτὴ, γιὰτὶ φοβάται μὴν ὀκνέψῃ μὲ τὴν ἀκαμωσιά. Φαντάσου ὁμως, ἂν ἦταν καλωσύνη, τί δρόμο θὰ παίρναμε τώρα. Ἔτσι τουλάχιστο ἔχω ἐλεύθερο τὸ νοῦ νὰ συλλογιστῶ τὸ σπίτι μου.

Ἄχ, τὸ σπίτι μου! Ἄρχισα τὸ παράπονο καὶ κοντεύω

νὰ σακρῶσω σὰν ἄπραγο παιδί. Μὰ δὲ φταίω γώ. Φταίει αὐτὴ ἡ νύχτα. Φταίει τὸ ἀποψινὸ ἀποσπέρισμα, τ' ἀστὲρι τὸ λαμπρὸ πού ἔτρεμε βασιλεύοντας πίσω ἀπὸ τὰ χιονισμένα βουνὰ καὶ τάραξε τὸ εἶναι μου. Ὅπως τοὺς Μάγους ὠδήγησε καὶ μένα πίσω ἀπὸ τὰ βουνὰ καὶ τὰ πέλαγα στὴ Νάξο, στὸ Γρίτι μου τὸ πρασινοτυμένο, τὸ ταπεινὸ μὰ δλόχαρο σπιτάκι μου. Καὶ ὄχι ὡς ἐδῶ· παραμπρός, παραμπρός ἀκόμη. Μ' ἔφερε στὰ παιδιάτικα χρόνια μου, πρὶν ἀφήσω τὴ στεριά καὶ πρὶν ταξιδέψω στὴ θάλασσα.

Καθόμαστε ὅλοι στὸ παραγώνι, διπλοπόδι στὰ μάλλινα στρωσίδια, ντυμένοι μὲ τὰ ζεστά φορεματάκια μας, πού τὰ ἔρραψε τῆς μάννας μας ἢ φροντίδα καὶ τῆς ἀδερφῆς μας, τῆς ὁμορφούλας τὰ πιδέξια χέρια. Ὁ πατέρας μου, θεριακωμένος καὶ νιοφάνταχτος γέροντας, καθότανε στὶς προσκεφαλᾶδες ψηλά καὶ ρουφούσε ἀπολαυστικὰ τὸ τσιμποῦκι του.

Ὅταν μᾶς ἔβλεπε ἔτσι συναγμένους, τοῦ ἄρεσε νὰ διηγέται παραμύθια καὶ ἱστορίες τῆς ζωῆς του. Τῆς θάλασσας οἱ κίνδυνοι, τῆς στεριάς οἱ χαρές, ὁ τρόμος τῶν κουρσάρων, τὰ ναυτικὰ κατορθώματα τῆς Ἐπανάστασης διαβαίναν ζωντανὰ καὶ ὀλοφύτιστα μπροστὰ μας. Μὰ κείνη τὴ νύχτα δὲ θέλησε νὰ μιλήσῃ οὔτε γιὰ παραμύθια, οὔτε γιὰ ταξίδια του. Μόλις βάλουμε τὸ λύχνο στὸ λυχνοστάτη καὶ φάγαμε τὴ λειψόπητα, μᾶς ἄρχισε θρησκευτικὴς κουβέντες. Ἦταν θρησκὸς ὁ ἀγιοχώματος καὶ τὰ ἱερὰ διβλία δὲν τ' ἄφηγε ἀπὸ κοντὰ του. Ἀλήθεια, στὰ ταξίδια του εἶχε πρόχειρα τὰ τροπάρια καὶ τὶς θλαστήμιες. Μὰ τώρα πού ἔπαψε τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, φρόντιζε γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς του.

— Δὲ μοῦ λές, εἶπε στὸν ἀδερφό μου τὸ μικρότερο, τί

δραμα είδε ή Παναγία τή νύχτα πού γέννησε τόν Κύριο ήμῶν Ἰησοῦ Χριστό;

Κόκκαλο έκείνος. Ρωτάει έμένα, τó ίδιο.

—“Α, δέν τó ξέρετε! πρόσθεσε μέ ήρεμη φωνή. Μά δέν φταίτε σεις' φταίω γώ πού δέν σάς τó έμαθ' άκόμη. Έγινε πέρα στήν Άνατολή, στόν τόπο τόν παράδοξο. Ποιό χρόνο δέ σάς λέω. Φτάνει νά μετρήσετε τó φετεινό και τó θρίσκειτε άμέσως. Έκείνη τή νύχτα μιá γυναίκα, συντροφιασμένη άπό τόν τέχτονα τόν άντρα της, στάθηκε μισοστρατις σέ μιá σπηλιά και γέννησε ένα παιδί. Φτωχά ήταν τά ρούχα της, ή όψη της πικραμένη' μά είχε κατιτί τόσο λαμπρό στή ματιά, πού έλεγεσ θ' άναστήση και τήν πέτρα. Κάτω άπό τó γαλάζιο φόρεμα και τó κόκκινο στηθοπάνι, τó κορμί φάνταζε λυγρό, άξιο για νά θρονιάση μιá πάναγνη ψυχή. Και κάτω άπό τόν άσπρο της κεφαλοδέτη τά μυγδαλωτά μάτια, τά φρύδια τά σμιχτά, τó λεφαντένιο μέτωπο, λαμπρότερο κι άπό τά χρυσά στολίδια του, φανέρωναν τήν αισθαντική πηγγή πού θά σαρκώση τήν άγάπη και τήν Καλωσύνη.

Γέννησε τó παιδί, τó βύζαξε, τó τύλιξε στού σάλι της και τ' άπίθωσε στή φάτνη πάνω στ' άχυρα νά κοιμηθή. Σέ λίγο ό άνασασμός έθγαينه άπό τó στηθάκι του ήσυχος, σάν άνασασμός θαλασσιμόδεντρου. Γύρω τó σκοτάδι άπλωνόταν πίσσα. Κάτω στού χώμα πλαγιασμένα τά ζωντανά, δόδια και πρόβατα και άλογα μαζί, ένιωθαν κάποια φρίκη νά χαμποπετά πάνω τους, σύγκρου νά τά περιγλείφη κι έμεναν άγρυπνα. Μά ούτε θέλασμα, ούτε χλιμίντρισμα, ούτε θούγεμα ήχολογούσε. ΈΗ φάκνα έτριζε κάποτε' αλλά και κείνη έμενε ξερομασημένη στού στόμα τους. Άπάνω ή σπηλιά μέ τόν ούρανό της νεροστάλαχτο, μέ τά πλευρά της αύλακωμένα άπό τίς νεροσυρμές, πράσινα άπό τά πο-

λυτρίχια, σκισμένα άπό τά νύχια τού όρνιου, τρύπια άπό τού σφαλαγγιού τó κεντρί, κλεισμένα μέ τόν πλοκό της άράχνης, ξεθεμελιωμένα άπό τόν ποντικό, ψήλωνε βουδή κι άτάραχη. Και κάτω άπό τή χαμηλή έμπατή, τó φως άστροστόλιστης νύχτας, χυνόταν στίς πλαγιές και τά λακκώματα. Οί κουρμάδες εκεί ψήλωναν λαμπάδες, μέ τά καμαρωτά κλωνιά καρποφορτωμένα. Έκεί τ' άμπέλια έδειχναν κλαδιά έτοιμα ν' άνοιξουν μάτια χλωροπράσινα στού πρώτο φύσημα τής άνοιξης. Έκεί άσπραργυρανοσμένες οί έλιές λαγάριζαν άπό τώρα τó χυμό πού θά καή θυσία στού νεογέννητο. Έκεί και τά σπίτια τής Βηθλεέμ μικρά, τετράγωνα, μέ τó δώμα πάνω και τήν πόρτα στού πλάγι, έλαμπαν στόν άσθέστη, λές και στολίσθηκαν νά καλωσορίσουν Έκείνον πού θά τούς χαρίση τή δόξα. Βαθιά ό Ἰορδάνης στέναζε μέσα στή χαλκοστρωμένη κοίτη του και πρόσμενε μέ τρόμο τó θεϊκό κορμί πού θ' άγίαζε τά νερά του. Δεξιά στή χούνη σάν κατάραιο πνεύμα βρουχιόταν ή Νεκρή Θάλασσα, λές κι είχε άκόμη μέσα της τά Σόδομα και τά Γόμορρα. Άριστερά, άπάνω άπό τούς ζυγούς, εκεί πού δέν έφτανε τó ανθρώπινο μάτι, ήταν όμως άσήκωτος ό λογισμός τού Θεού, στή χαρά και στήν άκολασία παραδομένα ούρλιαζαν τά Γεροσόλυμα, τó άσμα τών Προφητών κι ή λατρεία λαού μεγάλου.

Ό Ἰωσήφ, μόλις είδε κοιμισμένο τó παιδί, κατέθηκε στού χωριό νά φροντίση για τή λεχώνα. Και κείνη όλομόναχη, άδυνατισμένη, μέ τή μητρική λαχτάρα σταύστη, σταύρωσε τά χέρια, άκούμπησε τó κορμί σ' ένα στύλο κι εκλεισε τά ματόφυλλα. Μά στάθηκε άδύνατο νά κοιμηθή. ΈΗ τύχη τού θεόσταλτου ήρθε νά τής τυραννήση τήν ψυχή. Τί θ' άπογένη στού κόσμου τήν άντάρα ό τρυφερός της Κρίνος, Έκείνος πού τής δόθηκε μέ τó χέρι άσπροντυμέ-

νου Χερουβείμ; Ποιά θά εἶναι ἡ ζωὴ καὶ ποῦ τὸ τέλος του; Θά περάσῃ δρόμο πορφυρόστρωτο ἢ θά βάψῃ μὲ τὸ αἷμα του τ' ἀγκάθια καὶ τίς στουρνάροπτερες; Ὁ κόσμος παραλυμένος δὲν προσέχει πιά στὰ λόγια τῶν Προφητῶν. Ὁ Ἰσραὴλ στενάζει κάτω ἀπὸ τὸ φέμα τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Ρωμαίων τὸ ζυγόν. Δὲν καθαρίζει ὁ Δαβὶδ οὔτε ἡ Δεβόρρα δικάζει τὸ λαὸν κάτω ἀπὸ τοὺς κουρμάδες. Τοῦ Ἄαρὼν τὰ τέκνα ληστεύουν ἀπιστίας σύγνεφο κάθεται στὴν Ἱερὴ Κιβωτὸ καὶ στοῦ Μεγάλου Ναοῦ τὰ ἄδута. Πίνει τὸ αἷμα τῶν Μακκαβαίων ἢ γῆ, χωρὶς ν' ἀποδώσῃ ἐλευθερία καὶ δικαιοσύνη. Ὁ Γαυλωνίτης Ἰούδας χάθηκε χωρὶς ν' ἀνορθώσῃ τὸ Νόμο. Ἡ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας, χωρισμένη σὲ βασιλεία καὶ τοπαρχίες, φθίρεται ἀπὸ τὸν ἐμφύλιο παραγκμὸν, σὰ νὰ τῆ θαραίνῃ ἀκόμη ἢ ἀπειθία τῶν προγόνων στὴν ἔρημο τοῦ Σίν. Κόλαση ἔγιγε ὁ ποτὲ Παράδεισος! Ἐγώιστής καὶ ἐκδικητικὸς καὶ ἄδοξος ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ Κυρίου! Πῶς θά ζήσῃ σὲ τέτοιον κόσμον τὸ παιδί τῆς;

Ἄξαφνα λύχνος ἡλιοστάλαχος κρεμάστηκε μπρὸς στῆς μάννας τὴν ψυχὴν, ἔτοιμος νὰ δείξῃ τὸ μέλλον τοῦ νιογέννητου, ὅπως ἡ νεφέλη ἔδειξε ἄλλοτε τὸν ἄγνωστο δρόμον στὴ φυλὴ τῆς. Καὶ τὸν εἶδε τριαντάχρονο λεβεντονιὸ νὰ μαγνητίζει τίς ψυχὰς τοῦ λαοῦ. Ψηλός, λυγερός, μὲ σεβαστὴ μελαγχολία στὸ ροδοζύμωτο πρόσωπον, μὲ τὰ καστὰνὰ μαλλιά κυματιστὰ στοὺς ὠμους, μὲ τὸ στόμα γλυκοστάλαχο καὶ τὰ γαλανὰ μάτια, μιλοῦσε στὸ λαὸν καὶ τὸν ἔπειθε. Ἐκήρυττε στίς συναγωγὰς καὶ χίλιοι τὸν ἄκουαν ἀνέβαινε στὸ θουνὸ καὶ μύριοι τὸν ἀκολουθοῦσαν. Διαβαίνει ἀνάλαφρα τὴ λίμνη τῆς Γενησαρέτ καὶ ρίχνονται λαμνοκοπώντας οἱ κόσμοι στὰ θήματά του. Οἱ Προφῆτες ποῦ τὸν προσπερνοῦσαν, τώρα πισωδρομοῦν ὑποταχτικοί του.

Ὁ Νόμος τοῦ Μωϋσῆ ἀναζῆ στα λόγια του καὶ συμπληρώνεται. Ἡ ἔρημη γῆ ἀναδρoσίζεται τ' ἀπελπισμένα στηθὴ ξαναθαρρεύουν τὰ πλανημένα πρόβατα γυρίζουν πάλι στὴ μάντρα τους. Ἡ ἀγάπη τρέχει ἀδαπάνητη ἀπὸ τὰ πλατειὰ στέργα του καὶ δροσίζει τὸ καμίνι τῆς κακομοιρίας. Οἱ ἄπιστοι πιστεύουν καὶ σηκώνονται οἱ ταπεινοὶ τυφλοὺς φωτίζει, χωλοὺς ὁδηγεῖ. Τὰ Γεροσόλυμα στρώνουν τοὺς δρόμους μὲ θάγια νὰ τὸν δεχτοῦν. Σύγκαιρα ὁμιως καρφώνουν τὸ σταυρόν. Ὁ φθονερὸς μαθητὴς τὸν παραδίνει μὲ φίλημα. Ὁ δειλὸς φίλος τὸν ἀρνιέται πρὶν λαλήσῃ ὁ πετεινός. Μὰ Ἐκεῖνος, ἀνώτερος ἀπὸ τὰ τέκνα τῶν ἀνθρώπων, συγχωρεῖ τὴν ἄρνηση καὶ τὴν προδοσίαν, διαβαίνει πρᾶος μέσα ἀπὸ τίς κοροϊδίες καὶ τὰ φτυσίματα, πίνει τὸ ξίδι καὶ τὴ χολήν, φορεῖ τὸ ἀγκαθερὸ στεφάνι, τὴν περιφρονητικὴν χλαμύδα, κρατεῖ τὸ καλαμένιο σκῆπτρον καὶ ἀνεβαίνει στὸ μαρτύριον.

— Γυναίκα, νὰ ὁ γιός σου λείπει τὴν τελευταία στιγμὴν.

Καὶ ἀποχαιρετᾶ, μ' ἓνα βλέμμα μελαγχολικόν, τὴ μάννα ποῦ τὸν γέννησε, τοὺς φίλους ποῦ τὸν πίστεψαν, τὸ λαὸν ποῦ τὸν τυράννησε, τὴ Γῆν ποῦ εἶδε τίς πίκρες του καὶ τὸν Οὐρανὸν ποῦ θά δεχόταν τὸ Σῶμα του.

Ἡ μάννα ἦταν ἐκεῖ καὶ τὰ ἔβλεπε ὄλα. Ἦθελε νὰ φωνάξῃ, νὰ τρέξῃ γιὰ νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τὰ χέρια τῶν κακούργων ἀλλὰ δὲ μπορούσε νὰ θγάλλῃ φωνήν. Τὸ σῶμα δὲν ἀκολουθοῦσε τοὺς πόθους τῆς ψυχῆς. Μὰ ὅταν εἶδε ἓνα στρατιώτη ἀγριοπρόσωπον, ἔτοιμο νὰ λογχίσῃ τὰ πλευρά του,

— Μή... ἐφώνησε μὲ ὄλη τῆς τῆ δύναμη.

Καὶ μὲ τὸ μὴ! ξύπνησε. Δὲν εἶδε ὀλόγουρά τῆς τίποτα ἀπὸ τὸ φριχτὸ ὄραμα. Τὸ βρέφος κοιμόταν ἀκόμη πλάγι τῆς, μέσα στὴ φάτνην, ἀπάνω στὸ ἄχυρον. Μὰ δὲ βασιλεύει

ή σιγή και τὸ σκοτάδι, ὅπως πρὶν. Ἀγγελικὴ ἁρμονία κατέβαινε ἀπὸ ψηλὰ και λαμπρομέτωπο ἀστέρι ἔχυνε θάλασσα τὸ φῶς του στὴ σπηλιά.

Και μπρὸς στὰ πόδια της, οἱ Μάγοι γονατιστοὶ μὲ τὰ δῶρα τους, τὴ σμύρνα και τὸ μύσχο και τὸ λιδάνι, ὠνόμαζαν τὸ γιό της βασιλέα και Θεό.

Ἐκείνη τὴν ὥρα φάνηκε στὴν ἐμπατὴ χλωμὸς ὁ Ἴωσήφ.

— Νὰ φύγουμε· λέει τρέμοντας στὴ γυναίκα του. Ὁ Ἡρώδης θέλει τὸ παιδί κι οἱ ἀνθρώποι του ψάχνουν στὴ χώρα. Γλήγορα νὰ φύγουμε!

Ἐκείνη ἄρπαξε ἀμέσως τὸ θρέφος, τὸ ἔσφιξε στοὺς κόρπους της και πῆραν δρόμο γιὰ τὴν Αἴγυπτο. Ἡ νύχτα τοὺς ἔκρυψε. Μὰ τὰ αἵματα τῶν ἄλλων παιδιῶν κι ὁ θρήνος τῶν μαννάδων ἀνέβαινε ἀπὸ τὰ σπίτια τῆς Γαλιλαίας, πρωτόλουθη θυσία στὸν ἀναμορφωτὴ τοῦ κόσμου.

— Πόσα αἵματα θὰ χυθοῦν ἀκόμη! ψιθύρισε προφήτης ἡ γυναίκα. Πόσα αἵματα!...»

Τέλειωσε ὁ Ἀξιότης τὸ διήγημά του κι οἱ σύντροφοι ἔμειναν ἀκόμη ἀκίνητοι σὰν ὄνειροπλανεμένοι. Μερικοὶ σταυροκοπήθηκαν· ἄλλοι στέναξαν βαθιὰ σὰ νὰ ζύπνησε κάτι παρήγορο μέσα τους. Μὰ ὁ Κώστας ὁ θερμαστής, ἕδιος στ' ἀστεῖα και στὰ σοβαρά, ρώτησε πονηρὰ τὸ σύντροφό του:

— Δὲ μοῦ λές, βλάμη· εἶδε ἡ Παναγιὰ στ' ὄνειρό της και τὸν πατριώτη σου τὸ Βαραβῶ;

Ἐκεῖνος χολοταράχτηκε· φοβερὴ ἐλαστήμια ἀνέδηκε στὰ χεῖλη του. Μὰ τὴν κατάπιε. Δὲν ἦταν καιρὸς τώρα νὰ κολαστῇ κανεὶς! Χαμογέλασε, ἔκαμε τὸ σταυρό του και ζαπλώθηκε στὸ ἔρημο κρεβάτι του.

— Και τοῦ χρόνου, παιδιά, στὰ σπίτια μας! εὐχήθηκε.

— Στὰ σπίτια μας, μὰ θὰ μᾶς θερρίζη ἡ πείνα, εἶπε ὁ θερμαστής.

Και γέλασε δυνατὰ.

ΚΑΚΟΤΥΧΟΣ

Η «Παντάνασσα», τὸ νιόχτιστο μπάρκο τοῦ Βάραγγα, φρεσκοβαμμένο, σημαιοστόλιστο, ἀρμένιζε μὲ φλόκους καὶ πανιά μέσα στὸν κόρφο τοῦ Γαλαξειδιοῦ. Ἔκανε τὸ πρῶτο ταξίδι του. Χτὲς πῆρε τὴ σαβούρα του, σύναξε ὅλες τὶς προμήθειες: ψωμί, τυρί, ἐλιές, παστὰ κρέατα, νερό, καφέ καὶ ζάχαρη καὶ μὲ τὸ χάραμα ἔλυσε τὰ πρυμόσχοινα. Οἱ συντοπίτες ὅλοι, ἄντρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, χυμένοι ἔξω στὸ ἀκρωτήρι τὸ κοίταζαν, τὸ καμάρωναν καὶ τὸ καταβόδωναν μὲ τὴν ψυχὴ τρεμάμενη. Ἐμεῖς ἀπὸ μέσα δέκα ναῦτες, ὁ γραμματικὸς ἔντεκα κι ὁ καπετὰν Δρακόσπηλος δώδεκα, μιὰ ματιὰ ρίχναμε στ' ἄριμενα καὶ μιὰ στή στεριά.

— Καλὸ ταξίδι· καὶ καλὴ ἀντάμωση!...

— Ναί· καλὴ ἀντάμωση!...

Ὁ Μοσυρίνας ὁ σκύλος μας ἔτρεχε ἀπάνω-κάτω χαρούμενος καὶ κείνος. Μπλεκότανε στὰ πόδια μας, κατέβαινε στὴν πλώρη, ἔμπαινε στοῦ καπετάνιου τὴν κάμαρη, γύριζε στὸ μαγεριό, πηδοῦσε στὸ τσιμποῦκι καὶ γάβ! γάβ! ἀλύχταγε κατὰ τὶς στεριές, σὰ νὰ τοὺς ἔλεγε καὶ κείνος:

— Καλὲς ἀντάμωσες!

Ὁ οὐρανὸς καταγάλανος ἀπάνω· τὰ νησιά, τ' ἀκρογιάλια γύρω ἡμερα καὶ γελαστά· ἡ θάλασσα χρυσάχτινη.

Πρίμος άνεμος φύσκωνε τὰ πανιά κι ξεπρωχγε τὸ καράβι γοργὸ στὸ δρόμο του. Μὰ τί τὰ θές! Μὲ ὄλη τὴ χαρὰ πού ἔδειχναν ψυχωμένα κι ἄψυχα γύρω, κάτι κρεμόταν ἀόρατο ψηλά καὶ κἀθίζε μυλόπετρα στὴν ψυχὴ μας. Ἦταν ἢ πίκρα τοῦ χωρισμοῦ; Ἦταν ὁ φόβος τοῦ κινδύνου; Ἦχι δὲν τὸ πιστεύω. Ἦταν ἢ «Παντάνασσα» πρωτοτάξιδη, ἐμεῖς εἴμαστε παλαιοὶ θαλασσομάχοι. Ὁ Βάραγγας διάλεξε τὸν ἀθέρα γιὰ νὰ βάλῃ μέσα. Χρόνια, ταξίδια καὶ θαλασσοδαρμούς δὲν ἤξερε ποιὸς εἶχε τὰ περισσότερα. Κι οἱ ἀπέξω πού μᾶς καταβόδωναν δὲν ἦταν ἄμαθοι. Χίλιες φορές εἶδαν τὸ μισεμὸ καὶ τὸ γυρισμὸ μας. Τὰ δάκρυα κι οἱ χαρὲς ἔχασαν τὸ σύνορό τους σὲ κάθε ναυτότοπο. Τραγούδια καὶ μυρολόγια θρίσκονται ἀδερφωμένα, ὅπως τὸ κυπαρίσσι κι ἢ τριανταφυλλιά στὸ νεκροταφεῖο.

Δὲν ἦταν λοιπὸν ὁ μισεμὸς ἦταν ἢ τύχη τοῦ πρώτου μας. Θαλασσινὸ σὰν τὸν καπετὰν Δρακόσπηλο δὲ γέννησε δεύτερο. Ζωντανὴ χάρτα ἦταν τὸ κεφάλι του. Ποῦ τὰ ρέματα, πού ξέρες, πού πάγκοι, τὰ ἤξερε μὲ τὸ διαβήτη, σὲ Ἀσπρη καὶ Μαύρη Θάλασσα. Τὰ λιμάνια, τ' ἀκρωτήρια, τίς λένες, τὰ ρήγη, τὰ πόρτα μπορούσε νὰ τὰ εἰπῇ ἕνα κι ἕνα μὲ τὰ μίλια τους. Ἦταν ρωτᾶς γιὰ τοὺς ἀνέμους; Ἦνωθε τὸ φύσημά τους τρεῖς ὥρες πρὶν κινήσῃ τὸ πρῶτο φύλλο. Θάλασσα, οὐρανός, στεριές, ἄστρα, σύγνεφα, τοῦ ἡλίου ἀνατολὴ καὶ βασιλεμα δὲν εἶχαν γι' αὐτὸν μυστικὸ. Μιλοῦσαν στὴν ψυχὴ του.

Καὶ δὲν τὸν ἔφταναν αὐτὰ ἤθελε περισσότερα. Ἦθελε πάντα νὰ μαθαίνη τὰ μακρινά. Ὅπου δὲν ἔφτανε τὸ μάτι, πετοῦσε ἢ φαντασία του. Ἦμα ἔδρισκε κανένα κομποπερπατημένο, τὸν ρωτοῦσε γιὰ ὄλα. Γιὰ τοὺς Ὁκεανούς, γιὰ τὴν Ἀμέρिका, γιὰ τοὺς Πόλους, γιὰ τοὺς πάγους πού κατεβαίνουν ὡς τ' ἀκρογιάλια τῆς Ἀγγλίας καὶ τὰ

ρέματα πού ἔρχονται ἀπὸ τὸ Μεξικὸ στὴ Νορβηγία κι ἔχουν τὸ νερὸ ζεστὸ καὶ φέρνουν βανάνες, καφέδες, τῶν τροπικῶν καρπούς, στὰ παγωμένα κλίματα. Ἦνειρο εἶχε νὰ κλείσῃ στὸ κεφάλι του ὄλη τὴν Ὑδρόγειο.

Καὶ ὅμως θὰ τὸ πιστέψετε; — αὐτὸς ὁ θαλασσομάχος ἕνα καλὸ δὲν εἶδε ἀπὸ τὴ θάλασσα. Δέκα χρόνια καπετάνιος καὶ τρώμαξε τὸ ναυτόκοσμο μὲ τὰ ναυάγια. Ἦνα μπάρκο του μαδέρια τὸ σκόρπισε ἢ λεονάδα στὸ Καβοκόρσο. Ἦνα μπρίκι πού εἶχε μισακὸ μὲ τὸ Δήμαρχο, τὸ δάγκωσαν οἱ πέτρες στὸ Βογιφάτσιο. Τοῦ πεθεροῦ του μιὰ γολέτα τὴν ἔφαγε ὁ ἄμμος τοῦ Ἀλαφονησιοῦ. Μὲ κανένα ξύλο δὲ μπόρεσε νὰ τελειώσῃ ταξίδι. Ἦταν γλύτωνα στὸ πρῶτο, τὴν πάθαινε στὸ δεύτερο. Ἦταν γλύτωνα καὶ στὸ δεύτερο, στὸ τρίτο ἦτανε ξεφλημένος. Κατάντησε οὔτε τ' ὄνομά του νὰ μὴ θέλουν ν' ἀκούσουν οἱ ναυτικοί. Κανεὶς καρβοκύρης δὲν τοῦ ἔδινε καράβι νὰ κυβερνήσῃ κανεὶς ναύτης δὲν τοῦ μπιστευότανε τὴ ζωὴ του. Ἀκόμη καὶ γιὰ ἐπιβάτη δὲν τὸν ἤθελαν. Ἦλεγαν καπετὰν Δρακόσπηλο κι ἀνατρίχιαζε ὄλο τὸ Γαλαξείδι, σὰ νὰ πλάκωνε ὁ Παπακώστας μὲ τοὺς ἀντάρτες του. Οἱ καπετάνιοι πού θὰ ταξίδευαν φρόντιζαν νὰ μὴ τὸν ἀπαντήσουν στὸ δρόμο τους. Τὸ εἶχαν κακοσημαδιά.

Ἦκεινος τὰ ἔδλεπε κι ἀναστέναζε κατάκαρδα. Δὲν παραπονιόταν ὅμως, γιὰτὶ γνώριζε τὸ δίκιο τους. Ἦκεινο πού τὸν ἀπέλπριζε ἦταν ἢ τύχη του. Μὲ κείνη πάλαιβε στὸν ὕπνο καὶ στὸν ξύπνο του. Πίστεφε πὼς κάτι κακὸ γεννήθηκε μὲ τὴ γέννησή του καὶ τὸν ἀκολουθοῦσε στὰ ταξίδια του. Ἦαγνώριζε πὼς δὲν εἶχε πιά δικαίωμα νὰ συνεπαίρνη στὴν κακοτυχία του ξένη περιουσία, μὲ θάσανα καὶ Ἰδρωτα ἀποχτημένη καὶ ξένη ζωὴ πολυἀκριθῆ.

Αὐτὸ δὰ ἦταν ἢ μεγαλύτερη δυστυχία του. Ἦρθε καὶ

φυχομαράθηκε· σούρωσε σάν τόν "Αρειο. "Αρχισε ν' ἀποφεύγη ὄχι πιὰ τοὺς ξένους, ἀλλὰ καὶ τοὺς δικούς του. Πήγαινε πάντα μοναχός, μιλοῦσε, χειρονομοῦσε, πότε δυνατὰ καὶ θυμωμένα, πότε κουφὰ καὶ φοβισμένα. Καὶ κάθε ἡλιοδασίλεμα ξεκινοῦσε ἀπὸ τὸ σπίτι του, πού ἦταν στὴ Χηρόλακκα ψηλά, γλίστραγε ἀμίλητος στὴν ἀγορὰ, κατέβαινε στὸ λιμάνι, ἔστεκε κατάνακρα στ' ὀρθολίθι, κοίταζε τὴ θάλασσα. Κοίταζε κάπου μισὴ ὥρα. "Ἐκανε φτού! φτού!... τρεῖς φορές· ἄλλες τρεῖς τὴν ἔδερνε μὲ τίς πέτρες. "Ἐπειτα πάλι ἔπαιρνε τὸν ἀνήφορο, διάβαινε στὴν ἀγορὰ, ἔφτανε σπῖτι του.

"Ἡ γυναίκα του, ἡ ὁμορφὴ Χρυσούλα, ὁ γυναικάδερφός του ὁ Βάραγγας κι ὁ γεροπεθερός του ἦταν ἀπαρηγόρητοι. Δὲν ἤξεραν τί νὰ κάμουν· πῶς νὰ τὸν σώσουν. Νέος ἄνθρωπος, βλέπεις, χεροδύναμος, πολυκάτεχος, ἄτρομος, γιὰ τὸν κίνδυνο καὶ τὸν ἀγῶνα γεννημένος, πῶς μπορεῖ νὰ κάθεται ἄδουλος σάν ἄκαρπο δεντρί; Καὶ ὄχι μονάχα οἱ συγγενεῖς του, ἀλλὰ καὶ οἱ ξένοι πόναγαν γιὰ τὴν κατὰστασή του. "Ὁ ναυτόκοσμος, βλέπεις, εἶναι μιὰ φαμελιά. "Ἡθελαν πολλοὶ νὰ τὸν βγάλουν ἀπὸ τὴ νέκρα του, νὰ τοῦ δώσουν δουλειά· ἔλα ὅμως πού τρώμαζαν τὴν τύχη του! Δὲν ἦταν παιξε-γέλασε. Καλὰ ἂν γύριζε πίσω τὸ πλεούμενο. Μ' ἂν τὸ κάρφωνε σὲ καιμιὰ ξέρα;

"Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἔχτιζε τὴν «Παντάνασσα» ὁ γυναικάδερφός του στὰ Καταλόνια. "Ὁ πρωτομάστορης ἔβαλε ὄλη του τὴν τέχνη νὰ τὸ κάμη γερό, κομψό, τέλειο· τὰ δάση ἔδωκαν τὰ καλύτερα ξύλα τους· οἱ μαστόροι κι οἱ καλαφάτες ὄλη τὴ μαστοριά τους. "Ὁ Βάραγγας ξόδεψε ἀλύπητα. Πούλησε καὶ κάτι χωράφια πού εἶχε προίκα στὴ Γλύφα. "Ἡ τοῦ ὕψους ἢ τοῦ θάθους, συλλογίστηκε.

"Ἡ Χρυσούλα ρίχτηκε στὸν ἀδερφό της κολιτσιδα:

— Λυπήσου τον, λυπήσου τὰ παιδιά μου! Βάλε τον μέσα γρεντῆ.

— Μωρέ, ἀδερφή, τὸν λυποῦμαι, μὰ τί νὰ κάμω; ἔλεγε κείνος στενοχωρημένος. Βλέπεις πού ξόδεψα τὰ μαλλοκέφαλά μου. Θές νὰ μὴν τὸ ξαναῖδῶ; "Ἐχει κακοτυχιά ὁ ἄνθρωπος· μάλαμα πιάνει, στάχτη γένεται. Δὲν τὸν θέλει ἡ θάλασσα. "Ἄς πιάση στὴ στεριά δουλειὰ καὶ νὰ τὸν βοηθήσω ὅσο μπορῶ.

— Τί δουλειὰ νὰ πιάση; ἐπίμενε κείνη κλαίοντας. Μπορεῖ νὰ κάμη ἄλλη δουλειὰ ὁ ναύτης; Ζῆ τὸ φάρι ὄξω ἀπ' τὸ νερό;

Θέλοντας καὶ μὴ τὸν ἔβαλε καπετάνιο στὴν «Παντάνασσα» τὸ Δρακόσπηλο.

— Τήρα, μωρὲ Θύμιο, τοῦ εἶπε πικρογελώντας, ὅταν τὸν ἀποχαιρετοῦσε στὴν ἀνεμόσκαλα· τήρα νὰ μὴν τὸ κάμης μαδέρια καὶ τοῦτο.

— "Ἄν δὲν ἔρθη τὸ μάρκο δὲ θὰ ἔρθω καὶ γώ· ἀπάντησε κείνος.

— "Ὅχι, καλύτερα νὰ ἔρθετε κι οἱ δύο.

Τώρα ἡ «Παντάνασσα» ἔτρεχε ὀλάρμενη στὸν Καθολαῖα. Πηγαίναμε ἴσα στὸν Ποταμὸ γιὰ φορτίο. Τὸ κύμα ἔτρεχε πίσω της παιγνιδιάρικο, δροσόλουζε τὰ σμαλτωμένα πλευρά της, ἀρμονικὰ τὴ λίκνιζε. Ρύζι σκόρπιζε τὸ νερὸ ἢ πλῶρη της. "Ὁ ἄνεμος φούσκωνε τὰ ὀλοκαίνουργια πανιά, καιμάρωνε στὰ σχοινιά, σφύριζε στοὺς μακαράδες, στὶς στραλιέρες, στὶς μούδες. Δίπλα πισωδρομοῦσαν οἱ στεριές καταπράσινες, ἔφευγαν τρεχάτες, ἔσβηναν τὴν ὥρα πού ἄλλες ἔθγαϊναν ἐμπρός, γιὰ νὰ χαθοῦν καὶ κείνες κι ἄλλες νὰ φανερωθοῦν. Δέκα κόμπους ἔπαιρνε στὴν ὥρα. "Ἐβλεπα τὰ γερά της δεσμάτα, τὸ λυγερὸ σκαφίδι, λαμπάδες τὰ κατάρτια, τὸ γοργὸ τρέξιμο, τ' ὀρθοπλῶρισμά

της και την καμάρωνα. Δέν ήταν καλύτερο μπάρκο σέ δλη τή Σφαίρα! Τά θουνά, ξελεγα, πρόβαιναν νά τὸ καλωσορίσουν· τὰ κύματα ἔτρεχαν νά στρωθοῦν στήν καρίνα του.

— Τὴν τάδε ὥρα στὸν Καβογρόσο· λογάριζε ὁ γραμματικός. Αὔριο πρῶτ' στὸν Καβομαλιᾶ· αὔριο θράδ' στὸν Καβοντόρο· ἀντιμεθαῦριο στὰ Δαρδανέλια· σέ ὀχτῶ ἡμέρες στὸν Ποταμό.

— Καὶ ἂν τύχη καμιμὰ φουρτούνα; ἔκανε νά ψιθυρίση κανεὶς ναύτης.

“Ὀλοι γύριζαν καὶ τὸν κοίταζαν μὲ ἀγριεμένα μάτια: Μπά, πού νά δαγκώσῃ τὴ γλῶσσα του! Κοτάει, μωρέ, ἢ φουρτούνα νά βγῆ σέ τέτοιο ἁμορφοκάραβο;

Πίσω της ὄμως ἢ «Παντάνασσα» ἔβαλε ὄλους σέ μεγάλη ἀγωνία. Τόσα καράβια ντόπια ἦταν παραδομένα στὸ κῶμα καὶ κανένα δὲ συλλογιζόταν κανεὶς. Φαινόταν φυσικό. Ἄλλὰ τὸ μπάρκο τοῦ καπετὰν Δρακόσπηλου φαινόταν ἀφύσικο. Ἐκεῖνοι πού ἦταν συγγενεῖς του καὶ κείνοι πού δὲν εἶχαν κανένα, πάθαιναν τὸ ἴδιο.

— Ποῦ νά εἶναι τάχα ἢ «Παντάνασσα»; ρωτοῦσε στὸ συναπάντημά του ἕνας τὸν ἄλλον.

Στὰ καφενεῖα, στὰ κρασοπουλεῖα, στοὺς ταρσανάδες ἢ ἴδια κουθέντα. Ὁ Βάραγγας ἀπελπίστηκε. Δέν ἔφτανε ἢ δική του στενοχώρια· εἶχε καὶ τὸν κόσμο. Ὅποιος τὸν ἔδλεπε, πρῶτο λόγο εἶχε νά τὸν ρωτήσῃ:

— “Ἐ, τί μαντάτα; Εἶχες κάνα χαμπέρι ἀπὸ τὸ γαμπρό σου;

“Ἀρχισε νά θυμῶνῃ.

— Θὰ μὲ κάμουν νά μὴ βγῶ πιά στὸ δρόμο· συλλογίστηκε.

“Ὅταν ὄμως λάβαινε γράμμα, ἔτρεχε νά τὸ διαβάσῃ

στὸν καφενέ, στὰ κρασοπουλεῖα, στοὺς ταρσανάδες, νά τὸ ἀκούσουν ὄλοι. Καὶ γράμματα λάβαινε συχνά. “Ὀλοι γράφαμε. Τόσο οἱ ναῦτες ὅσο κι ὁ καπετάνιος. Καὶ γὼ πού δέν ἤξερα νά πιάσω τὴν πέννα, ἔβαλα τὸ γραμματικό κι ἔγραφε τρία γράμματα στὴ μάννα μου. Ἐκείνη πύρρο κι ἕνα γράμμα: «Σήμερα φτάσαμε στὸ τάδε μέρος· σήμερα φεύγουμε ἀπὸ τὸ τάδε μέρος. Τέτοιοι καιροὶ εἶχαμε ὡς τὸν Καβομαλιᾶ· μὲ τέτοιοι καιροὶ περάσαμε τὸν Καβομαλιᾶ». Σωστὸ ἡμερολόγιο.

“Ὁ καπετὰν Δρακόσπηλος τὰ μάτια του τέσσερα. Τὸ εἶχε ἀπόφαση: “Ἢ νά γυρίσῃ πίσω τὸ καράβι στὸν κύρη του ἢ νά μὴ γυρίσῃ καὶ κείνος. Τὶς πρῶτες μέρες δέν εἶχε ὑπο· δέν εἶχε σέ κανένα μπιστοσύνη. Ἐτοῦ! τὸ χέρι στὸ τιμόνι· τὰ μάτια στὰ οὐρανοθέμελα.

Οἱ ἄλλοι ἄρχισαν νά μурμουρίζουν. Τοὺς πείραζε στὸ φιλότιμο.

— Τί διάβολο, καπετὰν Θύμιο, τσοπάνηδες εἴμαστε! τόλμησε νά τοῦ παραπονεθῆ μιὰ ἡμέρα ὁ γραμματικός. Δέν πιάσαμε καὶ μεῖς τιμόνι, δέν εἶδαμε μπουσούλα!...

Ἐκεῖνος τὸ αἰσθάνθηκε. Τὸν κοίταξε κατάματα καὶ δακρυσιμένος γυρίζει καὶ τοῦ λέει:

— Συχώρα με τ' ἀδέρφι· δὲ φταίω γὼ. Σὲ γνωρίζω καλύτερό μου. Δὲ φταίω γὼ· φταίει ἢ τύχη μου. Συλλογίσου καλά νά σπάσω καὶ τοῦτο!

Δέν κατέβηκε νά πλαγιάσῃ παρὰ ὅταν βγήκαμε ἀπὸ τὰ Μπουγάζια κι ἔβαλε γραμμὴ γιὰ τὴν Καληάκρια! Ἄνοιχτὴ θάλασσα τώρα, ἄς σκαμπανεβάξῃ ὅσο θέλει. Μακριὰ ἀπὸ ξέρες! Μὲ τὸ φουῆτο στὸ λιμάνι γράμμα τοῦ καραβοκύρη: «Ἀδερφέ Βάραγγα· ἀφίχτημε καλά μὲ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Οὔτε σκοινάκι δὲν κόπηκε...»

“Όταν τελείωσε τὸ φορτίο καὶ πήραμε τὴν ἄγκυρα, ὁ καπετὰν Δρακόσπηλος εἶπε τοῦ γραμματικοῦ:

— Τρέμουν τὰ νεφρά μου τ’ ἀδέρφι! τώρα εἶναι τὸ μεγάλο πῆδημα.

— Ντροπή μας!... ἀποκρίθηκε θαρρετὰ ἐκεῖνος. Δὲν κοιτᾶς τί καιρὸ ἔχουμε; Διαμάντι.

Διαμάντι, ναί. Ἀλλὰ ἔτσι τὸν εἶχε πάντα πρὶν ἀφήση τὸ λιμάνι ὁ καπετάνιος. Ἡ θάλασσα, παμπόνηρη, γνώριζε νομίζεις τὴν ἀξία του καὶ πάσχιζε μὲ χίλια δολερὰ καμώματα νὰ τὸν ξεγελά ὡς πού νὰ τὸν ἀρπάξη στὰ φτερά της. Μὰ τὸν ἀρπαξε, τὸν ἄλεθε καὶ τὸν ἄλεθε, ὥστε νὰ τὸν κάμη πασπάλη. Φιλοτιμήθηκε ὅμως στὰ λόγια τοῦ γραμματικοῦ κι ἔδωκε ρότα μὲ καρδιά. Γραμμὴ θὰ κατεβαίναμε στὴν Πόλη. Εἶχαμε πρίμο τὸν καιρὸ! τὰ σημάδια καλά. Ἡ «Παντάνασσα» φορτωμένη ὡς τὰ μπουνιά, μὲ τ’ ἀμπάρια σφιχτοσφαλισμένα, τὰ πανιά γιοιᾶτα, ἔφευγε ἴσκιος στὸ πρασινόγλαυκο κύμα. Τὰ δελφίνια ἔτρεχαν καὶ κείνα μαζί μας. Οἱ γλάροι σύγνεφο ἔσκουζαν ὀλόγυρα.

— Τὰ Μπουγάζια! ψιθύρισε ὁ καπετάνιος ἕνα πρωτῆ.

Καὶ στύλωσε τὰ μάτια δίβουλα ἀπάνω τους, σὰ νὰ ἤθελε νὰ τὰ καλοπιᾶση καὶ νὰ τὰ ἡμερώση, σὰ νὰ ἤθελε νὰ τὰ φοβερῆ καὶ νὰ τοὺς βγῆ στὸ πάλαιμα. Ἐκεῖνα ὀμῶς στρωτά, καταχνιασμένα, ἔστεκαν ἔμπρὸς σκοτεινογάλαζος τοῖχος σὰ νὰ τοῦ ἀπαντοῦσαν: δὲν ἔχει πόρο ἐδῶ! Καὶ ὁ δύστυχος δειλίασε.

— Τὰ Μπουγάζια! ψιθύρισε πάλι.

Καὶ θέλησε νὰ ὀρθοπλωρίση στὸν ἄνεμο. Ὁ γραμματικὸς τὸν ἐμπόδισε.

— Κουράγιο, καπετάνιε! Τὰ Μπουγάζια δὲν εἶναι θεοριὰ νὰ μᾶς χάσουν. Δὲν εἶμαστε Μαυροθαλασσίτες νὰ πάμε στὴν ἄκρη-ἄκρη. Γαλαξειδιῶτες μᾶς λέν!

— Ὁ χιονιάς πλακώνει! εἶπε ὁ καπετάνιος δείχνοντας πίσω του.

— Σὰν πλακώνει καὶ τί; Σαράντα μίλια θέλουμε ἀκόμα. Ἡ μέρα μόλις ἄρχισε. Ὡς πού νὰ πλακώση τὸ χιόνι, φουντάρουμε στὰ Καδάκια.

Καὶ φώναζε πάλι:

— Ντροπή μας!

Ἀλήθεια ἦταν ντροπὴ μας! Κάπου δέκα ξύλα μικρὰ-μεγάλα ἔρχονταν πίσω καὶ ἄλλα φύτρωναν στὸ θαλασσόφρυδο. Κανένα δὲν ἄλλαζε δρόμο· κανένα δὲν ὀρθοπλώριζε. Πῶς νὰ τὸ κάνουμε πρώτοι ἐμεῖς!

— Μωρέ, νομίζεις πὼς φοβᾶμαι γιὰ τὴ ζωὴ μου; εἶπε ὀξύθυμος στὸ γραμματικό. Ζωή, παιδιά, γυναῖκα, ἔλα τὰ σφάζω ἐδεπαδὰ γιὰ τίποτα. Συλλογιέμαι τὸ μπάρκο καὶ τὸ Βάραγγα. Φαντάσου νὰ τὸν καταντήσω ζητιάνο ἀπὸ παραδοκῶρη!

Δὲν πρόφτασε νὰ τελειώση τὸ λόγο του καὶ τὸ πλοῖο λάγγεψε ξαφνιασμένο. Ὁ χιονιάς ξέσπασε παραβοπήχτης.

Τὸ χιόνι ἄρχισε νὰ πέφτη χοντρό, ἀνάλαφρο στὸ κατὰστρωμα, νὰ κάθεται στὰ ξάρτια, νὰ πιάνη στὰ πανιά, νὰ λυώνη στὴ σκοτεινὴ τὴ θάλασσα. Τριγύρω ἔκλεισαν τὰ οὐρανοθέμελα, ἔσθησαν τ’ ἄλλα πλεούμενα, χάθηκαν τὰ Μπουγάζια. Χάθηκαν ἀπὸ τὰ μάτια μας, ὄχι ὅμως κι ἀπὸ τὴν ψυχὴ μας. Ὅλοι τὰ νιώθαμε κάπου ἐκεῖ λουφασμένα. Καὶ ὁ χιονιάς προδότης ἔσπρωχνε ἀπάνω τους τὸ κάρabi μας.

— Χαθήκαμε! ψιθυρίζει χαλκοπράσινος τώρα ὁ γραμματικὸς.

— Σῶπα, μωρέ, πού χαθήκαμε! φωνάζει ἀγαναχτισμένος ὁ καπετὰν Δρακόσπηλος.

Ἀλλάξε ἀμέσως πρόσωπο. Μυρίστηκε τὸν κίνδυνο κι

ἔδραμε νὰ τὸν ἀπαντήσῃ στηθᾶτα. Ἄστραψε τὸ βλέμμα του· ἀγρίεψε τὴ φωνή του. Ἐφέσωτος, μὲ τὰ μαλλιά πίσω, τὴ θράκα ζωσμένη στὴ μέση, ἄρπαξε τὸ δοιάκι ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ γραμματικοῦ.

— Κάτω τοὺς κούντρος!... Στίγγα τὴ μπούμα!... προστάζει ἀγριόθυμος.

Ἐπесαν κάτω οἱ κούντροι, σφιχτοδέθηκε ἡ μπούμα στὰ κέρκια της. Ὁ χιονιάς ὄλο καὶ δυνάμωνε. Φύλλο στὸ φύλλο πλάκωνε ἀποπίσω, ἔπεφτε στὰ πανιά, τὰ φούσκωνε καὶ τὰ τέγτωνε μὲ πείσμα νὰ τὰ ξεσχίση. Καὶ τὸ κύμα κάτω, θολὸ καὶ ἀφρισμένο, ἔπεφτε στὴν πρύμη τῆς «Παντάνασας», τὴν κλόνιζε ἀπὸ ἄριμὸ σὲ ἄριμὸ, μὲ θρούχημα, σὰ νὰ τῆς ἔλεγε: τρέχα! Καὶ κείνη ξετρελλαμένη, ὀλότρημη ἔτρεχε, δρασκέλαγε νερένια κορφοβούνια, ἔπεφτε σὲ λαγκαδιές, δυσκολοσκάλωνε στὰ πλάγια καὶ στέναζε θαιριά.

— Στίγγα τοὺς παπαφίγγους!... Στίγγα μαίστρα!... Κάτω τὸν κοντραφλόκο.

Ὁ καπετάνιος ἔχυνε τρανταχτερὰ σὰν καδένες τὰ προστάγματα. Καὶ οἱ ναῦτες ἔτρεχαν ἐδῶ καὶ κεῖ, σκαρφάλωναν στὰ κατάρτια. Τὰ πόδια τους ἀρπάγια γάντζωναν στὸ σχοινί· τὰ χέρια τους μάγγανο ἔσφιγγαν τὴ σταύρωση. Στράλι δὲν ἔμεινε πουθενά. Τίς γάμπιες, τὸν τρίγγο καὶ τοὺς φλόκους εἶχαμε ἀκόμη ἀνοιχτούς. Τὸ μπάρκο ἔτρεχε θεόστραβο στὴ στράτα του. Ποιὰ στράτα; Κανείς δὲν ἤξερε. Ἡ σκοτεινιά διπλῆ-τριπλῆ κάθιζε γύρω μας. Ποῦ ἦταν οἱ ξέρες; ποῦ τὸ Μπουγάτσι; ποῦ μᾶς ἔσπρωχνε ὁ ἄνεμος καὶ ποῦ μᾶς ἔσερναν τὰ ρέματα; τίποτα! Χάθησαν γιὰ μᾶς τὰ γαλόμετρα.

— Τραβέροσο! λέει τώρα σκεφτικὸς ὁ καπετὰν Δρακόσηλος.

Δὲ μᾶς ἔμενε ἄλλο παρὰ νὰ ὀρθοπλωρίση τὸ μπάρκο. Πρόσταξε γοργὰ τοὺς ναῦτες νὰ χύσουν καὶ νὰ κατσάρουν τὴ μαίστρα, νὰ κάμουν τὴ μπούμα, νὰ μολάρουν τοὺς φλόκους.

— Βάλε κάτω σιγά-σιγά τὸ δοιάκι· λέει στὸν τιμονιέρη κάπως δίβουλος.

Τρέχω νὰ τραβήξω τὴ σκότα τῆς μπούμας· ναί! Ἡ σκότα κοκκαλιασμένη ἀπὸ τὸ χιονιά, δὲν ἔσερνε. Πάει ὁ ὑποναύκληρος νὰ κάμη τὴ μαίστρα καὶ —φτού σου, διάβολε!— ἡ σταβεντοσκότα ξεκοτσάρεται κι ἡ μαίστρα ἀνεμίζει σὰν παντιέρα. Ποῦ νὰ ὀρθοπλωρίσουμε! Τὸ ξύλο δὲ μᾶς ἀκούει πιά. Τὰ πανιά τῆς πλώρης γεμίζουν καὶ παραφουσκώνουν. Ὁ καπετάνιος βλέποντας τὴν ἀδυναμία του λύσσαξε. Τὸν ἔπιασε τὸ ἀράπικο.

— Δυὸ κεριά στὸν Ἀϊνικόλα· προστάζει τὸ ναυτόπουλο.

Φτερό ἐκεῖνο στὴν κάμαρη· ἀναψε τὰ κεριά ἐμπρὸς στὸ ἀσημοντυμένο κόνισμα τοῦ Ἀγίου μας.

— Τί κάθεσαι, μωρὲ παιδί· μοῦ γνέφει ἀπὸ μακριά. Στὸ κορζέτο γλήγορα καὶ λέγε μας. Ἡ μπουκάραμε σήμερα ἢ χανόμαστε.

Ἀγκάλιασα τὸ κατάρτι κι ἔφτασα ἀπάνω στὸ κορζέτο. Μάννα μου! Τί νὰ ἰδῶ καὶ τί νὰ παραγγείλω! Οὔτε τὸ μπαστοῦνι δὲν ξεχώριζα. Ὅλα θαμπὰ γύρω μου, ὄλα χαμένα στὸ χιονόβολο. Καὶ ἡ «Παντάνασσα» ἔτρεχε ἀκόμη γοργή, θεότρηλλη, σὰ νὰ τὴν ἔσερναν μαγνητες οἱ στεριές.

— Τίποτα! φωνάζω.

— Ἄλλα δυὸ κεριά, μωρέ! πρόσταξε πάλι ὁ καπετάνιος. Ἄναψε καὶ τὸ καντήλι· ἀναφέ τα ὄλα στὴ χάρη του.

Τοῦ κάκου! Ὁ ἅγιος δὲ βοήθοῦσε. Ὁ χιονιάς ὄλο καὶ δυνάμωνε. Ἡ θάλασσα θρουχιόταν καὶ ἀφρίζει καὶ τίναζε τὰ κύματά της ἕνα μὲ τὸ ἄλλο ἀπάνω μας.

Ἦμουνα μούσκεμα καὶ δὲν ἤξερα ἂν ἦμουν ἀπὸ τῆ θάλασσα ἢ ἀπὸ τὸν οὐρανό.

— Τίποτα! ματαφώνησα.

— Ἔτσι; εἶπε ὁ καπετάνιος μὲ θυμό· καλὰ! φέρε τὸ κό-
νισμα.

Τίναξε σύγκαιρα τέτοια ἀγριοβλαστήμια, πού καὶ τὸ
ξύλο ἀκόμη ἀνατρίχιασε.

Τὸ ναυτόπουλο ἔφερε τρέμοντας τὸν Ἀϊνικόλα στὸν
καπετάνιο. Ὁ ἅγιος μὲ τὴ σεβαστὴ γενειάδα του, στὸ ἄρ-
γυρὸ φελόνι τυλιγμένος, μὲ τὴν κορώνα λιθοκόσμητη στὸ
κεφάλι, ἦταν ἀτάραχος σὰ νὰ μὴ γινόταν τίποτα γύρω
του. Οὔτε φουρτοῦνες, οὔτε ἀγριοκαίρια χαμπέριζε. Ὁ
καπετάν Δρακόσπηλος ἀναφε περισσότερο.

— Ἔτσι ἔ; τοῦ εἶπε ἀγαμπαιχτικά, στεκάμενος ἀντίκρου
του· δὲ δίνεις χέρι καὶ σὺ! Τρῶς τὸ λάδι μου, καταλείβεις
τὰ κεριὰ μου, δέχεσαι τὸ θυμίαμα καὶ τὰ γονατίσματα τοῦ
φτωχόκοσμου, καὶ τὴν ὥρα πού σὲ χρειάζεταιαι δὲ λὲς καὶ
σὺ νὰ βοηθήσης. Σύντροφος λοιπὸν μὲ τὴν τύχη μου καὶ
σὺ· κόντρα καὶ σὺ! Μὰ πὼς θὰ χαθοῦν τόσες ψυχές, πὼς
θὰ κλείσουν τόσα σπίτια, πὼς θὰ πεινάσουν τόσα στόμα-
τα, πὼς θὰ καταντήση ἓνος χοντρονικοκώρης ζητιάνος,
πὼς θὰ χαθῆ ἓνα ὀμορφο πλεούμενο, καρφί δὲ σοῦ καίγε-
ται! Καλὰ τὸ λοιπὸν· κάμε ὅ,τι δύνασαι· θὰ κάμω καὶ γὼ
ὅ,τι μπορῶ.

Ἄρπαξε τὸ κόνισμα ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ παιδιοῦ, τὸ ἔδε-
σε στὸ κατάρτι καὶ μὲ τὸ βρωμερὸ παπάκι ἄρχισε νὰ δέρ-
νῃ τὸν ἅγιο.

— Κάμε λοιπὸν τὸ θάμα σου, κάμε το· τί κάθεσαι; φώ-
ναζε κι ἔτρεμε ὀλόκορμος.

Ἐγὼ ἀπὸ ψηλὰ ἔβλεπα κάτω καὶ τρόμαζα περισσό-
τερο τοῦ καπετάνιου τὸ κάμωμα παρὰ τοῦ καιροῦ τῆ λύσ-

σα. Τώρα δὲν ἦταν ἔξω, ἦταν μέσα στὸ καράβι ὁ δαίμο-
νας. Δαίμονας ὁ θυμὸς πού ἔσπρωχνε τὸ Δρακόσπηλο νὰ
κριματίσῃ, νὰ δρίσῃ ἔτσι τὸ δυνατὸ προσάτη τοῦ ναυτό-
κοσμου. Ἐκεῖνος πάντα στάθηκε κυβερνήτης τοῦ ξύλου.
Ἐκεῖνος ἤβρε πρῶτος τὸ τιμόνι κι ἔσωσε τὸ πλεούμενο ἀπὸ
τοῦ διαβόλου τὴν ἐπιβουλή. Καὶ μεις τώρα τὸν κάνουμε
θανάσιμο ἐχθρό. Ποιὰ ἡ τύχη μας;

— Τίποτα! ἐτοιμάστηκα νὰ φωνάξω πάλι.

Μὰ τὴν ἴδια στιγμὴ, μέσα ἀπὸ τὰ σύθαμπα, εἶδα νὰ
προβάλλῃ σὰν ἀράπικο κεφάλι μιὰ κοτρῶνα κατὰμαυρη.
Πρόβαλε ἀργοκίνητη καὶ μουλωχτή, λὲς καὶ τοιμαζόταν
νὰ ριχτῆ ἀπάνω μας.

— Ἐέρα μπροστά!... φωνάζω μὲ ὄλη μου τὴ δύναμη.

— Τὸ τιμόνι στὴ μπάντα! προστάζει ὁ καπετάν Δρακό-
σπηλος.

Ὡς πού νὰ εἶπῃ «τὸ τιμόνι στὴ μπάντα», ἡ πλώρη
τῆς «Παντάνασσας» καρφώθηκε στοῦ βράχου τ' ἀγριοδό-
ντα. Καρφώθη καὶ σταμάτησε ξύλο νεκρὸ. Τὸ νερὸ περι-
γυρα ἀφρίζε καὶ μάνιζε, λὲς ἤθελε νὰ ξερριζώσῃ τὰ πο-
ρολίθαρα. Ὁ ἄνεμος σφύριζε βλαστήμιες καὶ μυρολόγια.
Κανόνι βροντοῦσε πέρα τὸ κύμα. Καὶ μᾶς ἔδερνε καὶ μᾶς
ἔσπρωχνε καὶ μᾶς πελάγωνε, σὰ νὰ μᾶς εἶχε ἀντίδικους.
Τὸ ξύλο ἔτριζε ἀπάνω στὸ βράχο, στέναζε, ἓνας-ἓνας τοῦ
ἔφευγαν οἱ ἄρμοι, ἀνοίγε ἡ καρίνα, σκορποῦσαν τὰ δεσί-
ματα. Ἐνα κύμα ἔκοψε τὶς στραλιέρες. Ἄλλο κύμα ξερ-
ρίζωσε τὸ πρυμὸ κατάρτι μὲ ὄλα του τὰ ξάρτια. Τρίτο
κύμα ἀνοίξε τὸ λυγερὸ σκαφίδι του. Σχοινιά-μαδέρια στὰ
κύματα· ναυαγοὶ στοὺς βράχους. Σὲ μιὰ ὥρα μέσα κου-
ρέλι ἔγινε ἡ ὀμορφή «Παντάνασσα».

Τὸ χιόνι ἔπεφτε καὶ σαθάνωνε ὄλα, ναυαγοὺς καὶ
ναυάγια· βράχους, πέτρες, χάλαρα! Κατατσακισμένους, πιά-

στηκα σὲ μιὰ σπηλιάδα, σκαρφάλωσα ἀπάνω, ξέφυγα τοῦ κυμάτου. Τώρα δρόμο γιὰ καμμιὰ καλύβα, λίγη φωτιά. Ποῦ ἤμουν δὲν ἤξερα. Φωνάζω· ματαφωνάζω:

— Κώστα! Βασίλη!... Τάραρη!...

Τίποτα! ὁ βόγγος τοῦ πελάγου ἔπνιγε τὴ φωνή μου. Κάνω ἔτσι τὰ πόδια μου· πέφτω ἀπάνω σ' ἓνα κορμί.

— Βρέ, κόφ' τὸ κούτσουρο! κλωτσάω.

Τὸ κούτσουρο ἦταν ὁ καπετὰν Δρακόσπηλος. Καθισμένος στὸ λιθάρι δὲν ἔβγαζε μιλιὰ, μόνο κοίταζε τὴ θάλασσα ποῦ ἔσερνε συντρίμια στὰ πόδια του τὰ λείψανα τοῦ μπάρκου.

— Τί κάνεις ἐδῶ, καπετάνιε; τοῦ λέω. Σήκω καὶ πλακώνει τὸ σκοτάδι. Ἐδῶ θὰ μᾶς θάψη τὸ χιόνι.

Γυρίζει καὶ μοῦ ρίχνει ἀγριεμένο βλέμμα.

— Δὲν πάω πουθενά, μωρέ· δὲν πάω πουθενά! Τὸ εἶπα ξάστερα τοῦ συγγενῆ μου. Ἡ μὲ τὸ καράβι ἦ ποτέ. Δὲ θὰ πάω λοιπὸν ποτέ.

Καὶ λύθηκε στὰ δάκρυα. Μὲ πῆρε καὶ μένα τὸ παράπονο, καθὼς εἶδα ἐκεῖνον τὸ θαλασσόλυκο νὰ κλαίη σὰν μωρὸ παιδί.

— Ἄσ' τα τώρα, καπετάνιε, τοῦ λέω· τί φταῖς τοῦ λόγου σου; Ὅ,τι ἦταν νὰ κάμης, τό 'καμες. Περισσότερο δὲ μποροῦσες· ἦταν θέλημα Θεοῦ· τί νὰ γίνῃ; Συλλογίσου πὼς ἔχεις γυναῖκα πίσω, παιδιὰ...

— Γυναῖκα, παιδιὰ!... ψιθύρισε, σὰν νὰ τὸ ἄκουε γιὰ πρώτη φορά. Ἡ τύχη τους ἦταν καὶ κεινῶν. Φτώχηνα τρία σπίτια· τί θέλω νὰ ζήσω περισσότερο... Νὰ ρημάξω κι ἄλλα;

Ὅσotόσο σηκώθηκε ἄρθος.

Τράδηξα· δὲν ἦταν νὰ χασομερίζω. Πέρασα βράχους, πήδηξα λιθάρια, ἔπεσα, σηκώθηκα· πάλι ἔπεσα, πάλι

λι σηκώθηκα· ἔφτασα κάποτε σὲ μιὰ καλύβα. Ἦθρα ὄλους τοὺς ἄλλους γύρω στὴ φωτιά. Βρεμένους, ξεσκλισμένους, ματωμένους, γερούς ὅμως ὄλους.

Ὅλους ὄχι. Ὁ καπετὰν Δρακόσπηλος ἔμεινε στ' ὀρθολίθι ὡς ποῦ τὸν ἔθαψε τὸ χιόνι. Δὲ γύρισε ἢ «Παντάνασσα», δὲ γύρισε καὶ κείνος ποτὲ στὸ Γαλαξείδι.